РІК ЗАЛОЖЕНЯ 1893.
"СВОБОДА"
"LIBERTY"
виходить три рази на тиждень
вівторок, четвер і суботу,
видає
УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ
83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
Всі листи, моні-ордери і чеки треба виписувати на адресу „SVOBODA".

СВОБОДА

ESTABLISHED 1893.
"SVOBODA"
("LIBERTY")
the Ukrainian Newspaper
published three times a week
Tuesday, Thursday and Saturday,
by Ukrainian National Association
at 83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
The best advertising medium.
Rates furnished on application.

Урядовий орган Українського Народного Союза — "SVOBODA" — Official organ of Ukrainian National Association.

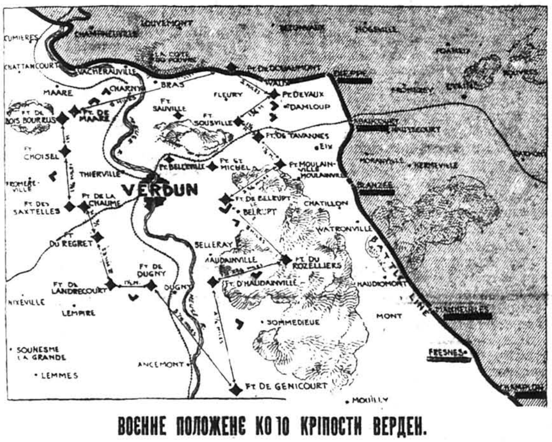
РІК XXIV. ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ., четвер 9-го марта 1916. Ч. 30. VOL. XXIV. JERSEY CITY, N. J., Thursday, March 9, 1916. No. 30.

ТРИ СХІДНІ ФОРТИ ВЕРДЕНУ ЗОВСІМ ЗНИЩЕНІ.

Число полонених Французів зросло на 21.000.

Місто Верден в руїнах.-Всі мешканці опустили місто.

В палаті послів відкинено резолюцію про заборону їзди на зоружених кораблях.

ВОЕННЕ ПОЛОЖЕНЄ КОЛО КРІПОСТИ ВЕРДЕН.

Останні дні боротьби під Верден не принесли великої зміни щодо боєвої лінії. Причиною є те, що в останних кількох днях Німці не переводили наступу піхоти, але без перестанку острілювали тяжкими гарматами північні і східні форти кріпости, щоби опісля уможливити наступ піхоти без великих страт в людях.

На правім боці ріки Мези німецькі війска здобули місцевість Фресн і на цілій лінії зближили ся на 2 до 3 кільомери від фортів. Неурядові вісти доносять, що форти Во, Таван і Муленвіль лежать уже в руїнах та що кождої хвилї можна надіяти ся, що німецька піхота візьме їх приступом. Таксамо і дальше на полудне форти: Розелієр і Годенвіль находять ся тепер під сильним огнем тяжких німецьких гармат.

На лївім боці ріки Мези Німці розпочали в останних днях дуже живу акцію. Німецькі війска здобули місцевість Форж (12 кільометрів на північний захід від Вердену) і посунули ся відтак о три кільометри дальше на полудне. Занятє отсих важних становищ уможливлює Німцям держати під огнем головний шлях, який лучить Верден з Парижем. З того виходить, що Німці, заки розпічнуть рішаючий наступ на Верден, мають намір його окружити від заходу.

Воєнні операції під Верденом поступають поволи наперед. Треба однак зважити, що Французи вже другий рік без перестанку укріпляли Верден. Крім того стягнули тут Французи велику силу війска і артилєрії. З того можна також заключати, що Верден має велике воєнне значінє та що його здобутє було би для Французів не лише ударом чисто стратеґічним, але також і моральним. Вправдї деякі французькі часописи старають ся доказувати, що здобутє Вердену Німцями не змінить загального воєнного положеня, та ширенє таких вістий має на цїли приготовити французьку армію і нарід на можливу невдачу. І тому лише говорить ся, що Верден не ріжнить ся нічим від иншого міста у Франції.

ТРИ СХІДНІ ФОРТИ ВЕРДЕНУ ЗОВСІМ ЗНИЩЕНІ.

ЛОНДОН, 6. марта. — З поля битви коло Вердену надійшли вісти про дальшу оживлену акцію німецьких війск. Вправді в останних кількох днях німецька піхота не переводила наступу, зате величезні гармати довершили дїла знищеня кількох сильних фортів. Іменно три форти: Во, Таван і Муленвіль лежать уже в руїнах. Дальше на полудне тяжкі німецькі гармати отворили сильний огонь на форти: Годенвіль і Розелієр.

Можна надіяти ся, що німецькі війска кождої хвилї розпічнуть наступ, щоби заняти знищені форти. Довге бомбардованє фортів мало на цїли запобігти великим стратам в людях.

НІМЦЇ ПОЛОНИЛИ В БИТВІ КОЛО ВЕРДЕНУ ЗНОВА 1.000 ФРАНЦУЗІВ.

БЕРЛІН, 6. марта. — Короткий звіт головно німецького штабу звучить:

„Вчерашний день перейшов на правім березї ріки Мези досить спокійно. В поменьших битвах вчера і в суботу наші війска полонили 948 Французів, між ними 14 офіцирів".

НАСТУП НІМЦІВ НА ЗАХІД ВІД ВЕРДЕН. — ЗДОБУТЄ МІСЦЕВОСТИ ФОРЖ.

ПАРИЖ, 6. марта. — Битва довкола Вердену триває без перестанку дальше. Послідні вісти, які надійшли з поля битви під Верден, викликали затривоженє серед населеня. Урядовий звіт французького штабу звучить:

„Німецькі гармати розпочали на лївім березї ріки Мези (на захід від Верден) сильно острілювати наші становища. Помимо величезних страт німецьким війскам удало ся приступом здобути село Форж. Наші війска уступили перед переважаючою силою в полудневім напрямі".

ДАЛЬШІ УСПІХИ НІМЦІВ ПО ОБОХ БОКАХ РІКИ МЕЗИ.

БЕРЛІН, 7. марта. — Звіт головної німецької кватири звучить:

„Наші війска взяли нинї рано приступом місцевість Фресн, на полудневий схід від Вердену. Французи держать у своїх руках ще кілька хат на краю села від заходу. В полонених стратили вони около 300 жовнїрів.

„На лївім березї ріки Мези наші війска посунули ся майже о три кільометри наперед, здобуваючи дуже важні становища.

„В Шампанії наші війска перевели несподіваний наступ на французькі передні окопи, беручи в полон двох офіцирів і 150 жовнїрів".

ЧИСЛО ПОЛОНЕНИХ ФРАНЦУЗІВ ЗРОСЛО НА 21.000.

БЕРЛІН, 7. марта. — Останні вісти з поля битви вказують на те, що Німці неначе кліщами обіймають цілу кріпость Верден. Всї є певні того, що упадок кріпости є вже неминучий. Повільна але плянова акція головного штабу має на цїли з малими втратами людий довести діло до кінця.

Помимо того, що в останних днях не було більших наступів піхоти, лише зовсїм місцеві битви, число полонених Французів постійно зростає. Дотеперішне число Французів, полонених під Верден протягом двотижневої боротьби, числить около 21.000.

МІСТО ВЕРДЕН В РУЇНАХ. — ЦИВІЛЬНЕ НАСЕЛЕНЄ ЗОВСІМ ОПОРОЖНИЛО МІСТО.

ПАРИЖ, 6. марта. — Воєнні кореспонденти подають описи про опорожненє міста Верден з цивільного населеня. Префект міста Верден подає отсей опис:

„Дня 15. лютого покликав менé комендант кріпости до себе і заявив менї отсе: „Німці готовлять ся до великого наступу на Верден. Всї місцевости на північ від міста мусить ся як найскорше опорожнити". Сей приказ сповнено. В кілька днів опісля прийшов приказ, щоби опорожнити саме місто. Я приказав сейчас позамикати всї школи і опорожнити всї шпиталї. Опісля видав приказ, щоби цивільне населенє опустило місто. Населенє не хотіло добровільно опорожнити місто і треба було ужити сили.

„Коли послідного понеділка упав перший 15-цалевий набій, було в містї ще всего около 1000 людий. Я приказав їм схоронити ся до пивниць. Бомбардованє тривало тоді 8 годин. Помимо того лише одна особа зістала забита.

„В ночи робили ми стараня, щоби решту населеня вивезти зелїзницею; але се показало ся неможливим до переведеня. Цїла зелїзнича стація була під огнем неприятельських гармат. Бомбардованє тривало на другий день дальше. Богато будинків зістало знищених. Ще сильнїйший огонь на місто був в середу і четвер.

„В четвер вечером впало на місто около 100 тяжких набоїв. Для оставших в пивницях людий ми не могли доставити поживи. Їм грозила небезпека голодової смерти. Одна гарматна куля знищила централю телєфонів.

„Остаточно удало ся при помочи самоходів вивезти решту людий з міста. З причини великої студени і снїгу богато дїтий померло в часї їзди. В пятницю місто представляло вже лише купу румовища".

В ЖАДНІЙ БИТВІ ДОТЕПЕР НЕ НАГРОМАДЖЕНО ТІЛЬКИ ГАРМАТ, ЩО ПІД ВЕРДЕН.

МЕЦ, 7. марта. — На північ і на схід від кріпости Верден розносить ся страшний гуркіт німецьких гармат. В цілій історії війни не було доси случаю, щоби на так малім просторі нагромаджено таку велику скількість гармат. В кождім заглубленю, за кождим деревом, за кождим корчем — на цілім терені довкола кріпости — находять ся гармати, почавши від три-цалевих а скінчивши на величезних 42-центиметрових німецьких гарматах.

Число гармат, яке Німці уставили на боєвій лінії коло Вердену, є значно більше ніж се мало місце минувшого року над Дунайцем і коло Горлиць в Галичині, коли то німецько-австрійські війска ломили російську боєву лінію. Скількість гармат, яких уживано при здобуваню Ново-Ґеорґієвска, є нічим в порівнаню з числом гармат під Верденом.

Один ряд батерій за другим, часто навіть у віддаленю не більшім ніж 100 метрів. Почавши від передних ровів, далеко позад боєвої лінії цілий терен засаджений гарматами.

Бомбардованє відбуває ся майже без перестанку. Кілько соток гармат бере участь у сій боротьбі, покищо не знати. Все приходять нові скріпленя, нові гармати.

Над батеріями зносять ся прикріплені бальони. При їх помочи реґулюєть ся огонь поодиноких батерій. Крім бальонів є велике число літаків, які слідять пильно кождий рух неприятеля.

Дорогу з Мец (німецька кріпость над Реном) до боєвої лінії коло Верден можна відбути самоходом за дві години. Всі місцевости, заняті німецькими війсками протягом останних двох тижнів, зовсім зникли з лиця землї.

—o—

В ПАЛАТІ ПОСЛІВ ВІДКИНЕНО РЕЗОЛЮЦІЮ ПРО ЗАБОРОНУ ЇЗДИ НА ЗОРУЖЕНИХ КОРАБЛЯХ.

ВАШІНҐТОН, 7. марта. — Пополудни відбуло ся голосованє в палаті послів над резолюцією МекЛемора. Резолюцію відкинено 276 голосами проти 142.

Згадана резолюція мала прийти на дневний порядок ще в пятницю. Однак з причини браку певности, чи вона перейде, відложено її на второк. Тимчасом приятелі президента Вілсона вели аґітацію поміж послами, щоби запевнити більшість голосів.

Голосованє виказало, що велика часть послів не годить ся з політикою Вілсона. Богато послів, які навіть голосували проти резолюції, заявили виразно, що роблять се не для Вілсона, а лише тому, щоби не дати пізнати иншим державам, що американське правительство і конґрес не дїлають згідно.

Односторонне поступованє президента Вілсона осудили навіть його найліпші приятелі, які були дотепер підпорою його політики, складаючи заяву, що більше не будуть кандидувати на послів.

Дискусія, яка попередила голосованє в палаті послів, виказала, що 85% послів є в засаді противні тому, щоби американські горожани уживали до подорожи зоружених кораблів і в сей спосіб наражали державу на можливу війну.

—o—

КОРАБЕЛЬ „МЕВЕ" — ПІДВОДНЕ СУДНО НАЙНОВІЙШОГО ТИПУ?

ЛОНДОН, 7. марта. — В тутешних маринарських кругах викликав поворот німецького корабля „Меве" широкі дискусії. Деякі знавці маринарки уважають річию прямо неможливою, щоби корабель „Меве", будучи помічним кораблем, міг неспостережено перебити ся через потрійну лінію англійських кораблів, які пильнують, щоби німецькі кораблї не могли видістати ся з пристани на повне море. Тому є здогад, що корабель „Меве" є підводною лодкою найновійшого типу.

—o—

ПОГОЛОСКА ПРО МИР МІЖ ТУРЕЧЧИНОЮ А РОСІЄЮ.

АТЕНИ, 6. марта. — Телєґрафічне бюро Райтера доносить, що Туреччина, потерпівши велику неудачу в битвах на Кавказї, робить стараня, щоби заключити з Росією окремий мир.

Инша знова телєграма з Лондону подає, що Росія відмовила просьбі Туреччини.

Подібні вісти ширили англійські кореспонденти по кождім найменьшім успіху Англії або її союзників. Коли Москалї здобули Перемишль, тоді розпустили були вість, що Австрія просила Росію о мир.

БАЗАР ВЖЕ В СЮ СУБОТУ.

В сю суботу, дня 11-ого с. м. буде отворенє німецько-австрійського базару в Ню Йорку, в якім беруть участь також Українці. Базар буде, як вже у нас згадувано, в „Медісон Сквер Ґарден" (27-ма улиця й Медісон евеню).

Німцї доси зложили вже готівкою на базар, з якого дохід призначено на вдови і сироти по жовнірах в Німеччині й Австрії, — 140 тисяч долярів, а сподївають ся цілого приходу з базару около 750 тисяч долярів.

Вже лиш два днї остаєть ся до остаточного уладженя базару!

Хто з Українців в Ню Йорку, околиці або і з дальших сторін Зл. Держав може дати або позичити якунебудь красну річ (особливо українські вироби і вишивки), нехай сейчас вишле до голови українського виставового Комітету о. Николи Підгорецького (22 E. 7th St., New York City).

Просимо поспішити ся!

СЬВЯТКУЙТЕ РОКОВИНИ Т. ШЕВЧЕНКА.

ЗАПОВІТ.

Як умру, то поховайте
Мене на могилї,
Серед степу широкого,
На Вкраїнї милій:
Щоб лани широкополі
І Днїпро і кручі
Було видно, — було чути,
Як реве ревучий!
Як понесе з України
У синєє море
Кров ворожу, — оттодї я
І лани і гори —
Все покину і полину
До самого Бога
Молити ся. А до того —
Я не знаю Бога!

Поховайте та вставайте,
Кайдани порвіте,
І вражою злою кровю
Волю окропіте!
І мене в сїмї великій,
В сїмї вольній, новій,
Не забудьте помянути
Незлим, тихим словом!

Переяслав, 25|XII. 1845.

ТАРАС ШЕВЧЕНКО.

В 102-гі РОКОВИНИ.

В історії новітного нашого відродженя грала і доси грає незвичайну, нечувану в инших народів ролю маленька на вигляд книжка. Хто її не знає? Хто не читав „К о б з а р я"?

Се-ж євангеліє наше, книга нашого болю і радости, розради й потїхи, гніву і докору... Невелика книжка, бо й не мав часу Шевченко богато писати, бо більшу частину свого страдального житя перебув у неволї. А кілько в нїй змісту!...

Високі ідеали добра, справедливости; протест проти всякого поневоленя; безмежна, пристрасна любов до рідного краю і рідного народу; любов до краси в природі; глибоке розуміє почувань людської душі — і все те прибране в чудову своєрідну форму — завсїди промовляли і будуть промовляти до серця українського народу і завсїди „Кобзар" був і буде найулюбленїйшою його книгою.

Могуче було слово поета, що з великої його души вийшло. Тому то слово його пронесло ся по всїй широкій Україні, по нашій-несвоїй землї. Було се слово нове, і не диво, що людям серце розтопило.

Проти **кривди суспільної** голосило се нове слово горячий протест; проти **гнету національного** повставало воно. **За вольний люд у вольній Українї стояв Шевченко; — сїмю вольну нову хотїв він бачити в своїм рідним коханім краю.**

І незвичайної сили і відваги були сї виступи поета. Нїхто так як він сьміло й безпощадно не поборював тої „неправди і неволї", що обсїли Україну.

Давно вже не стало кріпацтва, а й доси не можна без зворушеня читати присьвячені йому місця „Кобзаря". І сї картини неволеня людьми людий; протест поета проти такого неволеня завсїди будуть зворушувати нас і будити в нас чутє огиди перед насильством і бажанє волї, рівности та братерства між людьми.

Національний протест Кобзаря і доси має значінє. Як в часах найбільшого національного поневоленя був Кобзар тим вічевим дзвоном, що кликав земляків до ратованя народної чести; до боротьби за волю рідного краю, — так і доси будить він приспану думку, доси вказує, в чім лихо і як з ним битись.

Огненними словами картає він запроданців-ренеґатів, що пійшли на службу гнобителям, зрадивши рідну країну.

Хоч добрий, незлобний, з душею повною любови і щирости, нїколи не памятаючий кривди і вічно прощаючий своїм ворогам і кривдникам, — **Шевченко не знав прощеня ворогам рідної України** і був у своїх поезіях „обличителем жорстоких людий неситих", що пили кров з рідного народу і топтали його національні і людські права. Для них він не знав пощади, чи були се свої перевертнї, чи чужі завойовники. Він кликав своїх земляків „вставати і рвати кайдани та вражою злою кровю волю окропити", закликав пожертвувати для рідного краю всїм дорогим — особистим щастєм, вигодами, родиною, а завсїди, всюди памятати про Україну — „любить її во время люте, в остатню тяжкую мінуту за неї душу положить" кликав він.

Він був местником національної кривди; співцем боротьби за визвіл рідног краю з чужої неволї. Сам він дивив ся на свої поезії, що з них:

„Зійдуть і виростуть
Ножі обоюдні,
Розпанахають погане,
Гниле серце, трудне,
І вицїдять сукровату
І наллють живої
Козацької тої крови,
Чистої сьвятої".

Віщував він, що його піснї зродять нових борців за „честь, славу, за братерство, за волю Вкраїни..."

І ся його надія не завела. Його „Кобзар" розбудив Україну і став для нас нїколи невисихаючим жерелом національної сьвідомости. Він бо все ставляв і ставляє перед нами болючі питаня:

„Що ми?
Чиї сини? яких батьків?
Ким, за що закуті?"

І рівночасно давав він нам відповідь на сї питаня. Розкривав нам очи і поривав нас до боротьби за волю і незалежність рідного краю:

„Вставайте, кайдани порвіте
І вражою злою кровю волю окропіте!

І сей заклик не остав ся голосом вопіючого в пустинї.

* * *

Безсильний був московський уряд спинити український рух.

От, здасть ся, зробила ся з України сама могила, а над нею орел чорний, двоголовий російський орел сторожем лїтає... Здасть ся, минуло усе... Але минуло, та не пропало. Як гризли чужі і свої „шашелї" „старого діда" — Україну,

„А від коріня тихо-любо
Зелені парости ростуть".

„І в и р о с т у т ь" — додає поет, коли:

„Козак безвєрхий упаде,
Розтрощить трон, порве порфіру"...

* * *

Сьвідома сеї небезпеки давила і давить Росія український рух, а тепер кинула ся, щоб заграбати Галичину та Буковину й загасити ще й там огнище вільного українського розвитку; хоче й там забити памороки, чи пак „просьвітити" „братів-незрячих". Пригадуєте собі „Кавказ" Шевченка:

„Просьвітились та ще хочем
Других просьвітити,
Сонце правди показати
Слїпим, бачиш, дїтям.
Все покажем, тілько дайте
Себе в руки взяти:
Як і тюрми мурувати,
Кайдани кувати,
Як їх носить і як плести
Кнути узловаті, —
Всього навчим, тілько дайте
Взяти свої гори,
Останнї, бо взяли вже
І поле, і море"...

Але даремні заходи! Ні тут, ні там, — ніде — не вдасть ся Москалям загасити той огонь волї, що запалив його в наших серцях великий наш Кобзар.

„Не вмирає душа наша,
Не вмирає воля
І несситий не виоре
На днї моря поля"...

„Боріте ся, поборете!" — кличе до нас Шевченко. Йдімо-ж за сим закликом; гуртуймо ся; єднаймо ся; збираймо свої сили, щоб одностайно стати... Велика бо година вибила: **Рішаєть ся доля України.**

І горе тим — як казав Шевченко — „проклятим уєбникам", що в сю незвичайну хвилю „за маслак гризуть ся", замісць дбати про визвіл рідного краю.

„Мов пси гризуть ся
Брати з братами, й не схаменуть ся..."

Горе тим „патріотам"-махерам, що за шмат гнилої ковбаси продають рідну матір-Україну, торгують народною справою, горе всїм „донощикам і фарисеям"; руїнникам, що сьвідомо чи несьвідомо стають поперек великого дїла визволеня рідного краю!

Про сих „діячів" писав у своїм „Посланію" безсмертний Тарас:

„Ох, як би то сталось, щоб ви не вертались,
Щоб там і здихали, де ви поросли!
Не плакали-б дїти, мати-б не ридала;
Не чули-б у Бога вашої хули;
І сонце не гріло-б смердячого гною
На чистій, широкій, на вольній землї;
І люди не знали-б, що ви за орли,
І не покивали-б на вас головою".

І грозив їм, сим „лукавим чадам" України:

„Схаменіть ся, будьте люди,
Бо лихо вам буде: усюди вас найде правда — мста
І на віки прокленетесь своїми синами."

МЕНІ ОДНАКОВО.

Менї однаково, чи буду
Я жить на Україні, чи ні,
Чи хто згадає, чи забуде
Мене в снїгу на чужинї —
Однаковісенько менї!

В неволї виріс між чужими,
І неоплаканий своїми,
В неволї плачучи умру,
І все з собою заберу,
Малого слїду не покину
На нашій славній Українї,
На нашій — не своїй землї.
І не помяне батько з сином,
Не скаже синови: „Молись,
Моли ся сину: За Вкраїну
Його замучили колись".

Менї однаково, чи буде
Той син молити ся, чи нї.
Та не однаково менї,
Як Україну злії люди
Присплять, лукаві, і в огні
Її окраденую збудять...
Ох, не однаково менї!

Петербург, в цитаделї, 1847.

Тарас Шевченко.

ЧОМУ КОЖДИЙ УКРАЇНЕЦЬ І КОЖДА УКРАЇНКА ПОВИННІ ЗНАТИ ЖИТЄ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА?

Сього року сьвяткуємо 102-гі роковини приходу на сьвіт найбільшого мужа, якого дотепер видала з себе українська нація. Того, що казав нам жити, як була вже готова, викопана для нас могила.

Людство іде наперед дорогою поступу. таким робом, що час до часу з'являють ся великі, талановиті люди на ґрунт, підготовлений звичайними робітниками. Вони силою духа перeростають своє поколінє і ще будучим показують та промощують шлях.

Шануючи і почитаючи таких великих людий, ми тим шануємо і себе. Бо теперішність найчастїйше вяже ть ся з минулим; вона з нього вийшла так, як з теперішности виросте будуче. З минулого треба вчити ся. В дїйсности не тільки вчимо ся, але і всю працю нашу навязуємо до минулого і вже зробленого нашими попередниками. Нїхто-ж не починає роботи наново, з самого таки початку. Що батьки наші зробили, се ми приймаємо як готове тай стараємо ся йти ще далї. Наші дїти приймуть се, що ми зробили тай старати ся муть за дальший поступ. Певне, що відколи — приміром — деревляний леміш заступлено зелїзним, нїхто вже не почне тепер деревляним лемішем орати, або хоч набивати його зелїзом по берегах. Тепер уже думають, як зелїзний плуг поправити; завели парові плуги і т. д. Що зробить ся доброго і мудрого, чи в господарстві, чи в промислї і технїцї, чи в ремеслї, чи в науцї, се люди переймають і шукають іще лїпшого.

Так то не пропадає нїякий винахід, нїяка нова, хосенна гадка, нїякі зусиля людського духа. Се значить безсмертність людських дїл. Се значить: ми працюємо для будучини.

Шануючи великих людий, роздумуючи над їх житєм і дїлами, ми вдовоняємо потребу нашої души, котра нам каже признати другому правдиву заслугу і віддати йому належну почесть. Разом з тим ми вчимо ся, розглядаючи працю великого чоловіка, якої вислїд буває підставою працї для цїлих поколїнь. Такий великий чоловік умів лїпше нїж ми жити, хоч може не для своєї особистої користи, але для ідеї і для загального добра. В його житю неодин з нас найде приклад для себе.

Не всїх великих людий почитають однаково. Се залежить не тільки від величини їхних заслуг, але також від того, якій думцї (ідеї) вони служили. Одних нпр. почитають самі лїкарі, других самі історики. Не богато є таких великих людий, щоб їм покланяли ся представники цїлого народа, а то і цїлий нарід. Бо до того не дають ще підстави самі заслуги і великі дїла. Коли Тараса Шевченка почитає кождий сьвідомий Українець, то він шанує в нім не тільки великого поета, але того, що носіяв нові гадки, новий клич кинув, підняв перед народом новий стяг на місце давного, козацького, котрий похилив ся і впав. Шевченкові гадки стали ся жерелом нашого народного відродженя тай до нинї вони живуть в нас і дають нам животворну силу. Тому то називають Шевченка нашим апостолом.

Та Шевченко окрім своїх віршів дав ще Україні цїле своє житє від молодости до старости. За свою ідею, за гадки, які він так щиро і так сьміло розкрив перед земляками, він страждав на засланю, а воно зруйнувало його житє. Шевченко поляг мучеником за Україну.

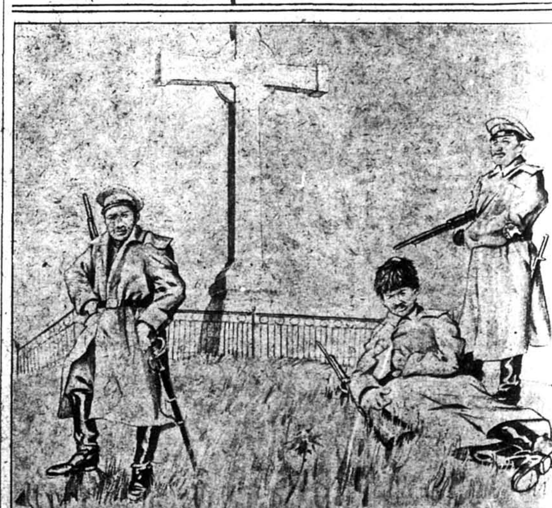
Нас учать в історії про житє королїв і князїв. А Шевченко то наш князь і король, наш гетьман і кошовий. Хоч не мав війска, тільки любов у серцю і не мав збруї, лиш — могутне слово. Шевченко найбільший син України і тому кождий з нас повинен знати його житє.

ДЕ ПАМЯТНИК ТАРАСА?

Уже пів століття минуло,
Як батько Тарас у трунї,
Як віщеє серце заснуло,
Як співи замовкли сумні...
Чи постать Вкраїни пророка
Здалека очам маячить?
З брунатного бронзу, з висока?
Чи мармуром білим блищить?
В котрому то місци виднїє
Той памятник, образ дивний?
Чи в Києві славнім яснїє
Тарасовий вигляд сумний?
Чи може сестриця Полтава
Той образ у себе хранить,
І щира хвала нелукава
Край його витає, бренить?

Нї, нї!... ще нїде на Вкраїнї
Тепер не шукайте його.
На нашій козацькій руїнї
Не знайдете Батька свого!
Стоїть лише хрест одинокий,
Мов образ страждання і мук,
Отам, де той беріг високий
Днїпровий вислухує гук.
Памятник на всю Україну,
Рамена свої простяга,
Неначе за рідну країну
Він Господа просить, блага"...
І місяць сумною порою
З самітним хрестом гомонить,
Славута-Днїпро під горою
І бєть ся, і рветь ся, й шумить...

Олена Пчілка.

На могилї Тараса Шевченка в Каневі над Днїпром в 1914. р.

В 100-літні роковини уродженя поета російський уряд вислав на могилу Кобзаря жандармів, котрі з набитим оружєм пильнували, аби Українців не пустити там, де спочиває їх безсмертний співець і пророк. Ся московська сторожа на могилї Шевченка нагадує нам сторожу воїнів на могилї Ісуса Христа. Але як безсильна була сторожа римська на могилї Спасителя, так безсильною буде також сторожа московська на могилї Тараса. Як запанувала Христова наука у сьвітї христіянськім, так запанує Шевченкове слово на Україні.

SHEVCHENKO'S GRAVE IN 1914.

(Russian soldiers guarding the grave of Ukraine's greatest poet Tarass Shevchenko in order to prevent the native population from visiting it to celebrate his anniversary

НА ТАРАСОВІЙ МОГИЛІ.

(Річ сценічна).

Український степ, покритий вечірним легким фіолетом. Далеко за Дніпром жовтна сонішна смута.

На право Тарасова могила; до неї веде стежка від дальної кручі. Коротка павза. — Потім звільна висуває ся двоє людий. Мущина в одягу пересічного інтелігента в віці до 30 літ і мужицький хлопець більше від десятилітний. Ступають ледви замітно і стають кілька кроків перед могилою.

ХЛОПЕЦЬ.

Отсе вам, пане — Тарасова могила!

ПОДОРОЖНИЙ

(відкриває голову).

Честь і слава во віки і віки!

(по хвили до хлопця).

А чи знаєш, дитинонько мила,
Хто то був той — Тарас боговитий?...
Чи лицар то був, слави неситий,
Що мечами гонив душі з тіла,
Аж кервою багрили ся ріки,
Аж земля стогнала і тремтіла?...
Чи один то з сьвятих оборонців,
Що до неба долоні здіймали
І як птахи зривались до сонця,
А на крови в могилу лягали?...
Чи богам був, чи нам грішним ровесник
Той великий покійник?

ХЛОПЕЦЬ.

Був местник,
Характерник і чудесник...
Як найстарші повідають
Всі старі люди, а вони богато знають,
Що було і що знов буде.
То він, кажуть, мав способи
Від всілякої хороби
І таке знав, кажуть, слово,
Що умерлих будив на ново
До житя — а хлопські болі
Відчував так як би свої.
Тож, говорять, йшло до нього
З всіх усюдів людий много
А він кождому дав раду,
Як не поміч, то розраду,
Як не силу, то надію,
Наче дощик в суховію,
Наче зорю в нічку темну
Поміч їм давав даремну.
А жив в хаті, не в палаті,
І убогі, небогаті
Були йому рідня, брати...
Раз, говорять, аж до трону
Він зібрав ся покрийому
І промовив там так сьміло,
Що аж місто затремтіло,
А найвисші генерали,
Що від золота сіяли,
Як небіщики збіліли...
І за те ворожі сили
Зрадою його убили,
На могилі поховали,
Хрест залізний положили
І решіткою скували.
Але я скажу вам до уха,
Що то всьо марна робота,
Бо він там лежить і слуха'
В ночи тихі, в ранки ясні,
Як ми терпимо нещасні
І які нам кривди творять,
І як ми мремо від горя.
Аж колись прийде година,
Що здійме ся домовина,
Що розкриє ся могила.
А з могили встане сила;
А та сила збудить волю,
Що дрімає в чистім полю.
І тоді Дніпром у море
Понесе ся наше горе. —
Люди так старі говорять.

ПОДОРОЖНИЙ.

І ти віриш?

ХЛОПЕЦЬ.

Вірю, пане,
А як ви не ймете віри,
То заждіть аж північ стане,
Аж здрігне ся степ розлогий,
Аж заграють звуком ліри
Всі шляхи і всі дороги,
Всі хрести і всі могили,
Всьо тото, що пережили!
Тільки бережіть ся, пане,
Бо вам волос дубом стане,
Бо вам серце спопеліє,
Бо вам сьвіт цілий змарніє,
То така велика пісня!
Прощавайте!

ПОДОРОЖНИЙ.

Иди здоровий

(до себе).

І рости в своїй великій вірі,
Поки хвиля не прийде обнови,
Пок житя не покладеш в офірі!
О! який же, хлопче, я нужденний

(задумуєсь... по хвили)

І який малий супроти тебе,
По земли тиняв ся і по небі
І зійшов усі гадок дороги
І стаю тут нині так убогий,
Як сліпець, що ходить по пустині
І в каміня просить милостині.
Мисли мої у важкій мандрівці
Крізь народне терне і болото
Утомились як бездомні вівці
І безрадні стали і тривожні
І відпала їх давна охота
На шляхи пускатись бездорожні
Й небезпечні.

А тимчасом тихо
До душі скрадаєсь утупіне
І зацитькує, вговорює сумліне,
Що зносити лихо і варварство,
Що коритись перед правом бука,
То не сором єсть — лишень лицарство,
Не пониженє, лиш найвисша наука.
Бо лиш праця — каже — безутомна,
Хоть в недоброго, чужого пана,
Дасть нам хліба і теплої страви...
А борба — то штука карколомна,
А свобода — опириця пяна,
Що провадить нас крізь смерть до слави!...
...І чи справді? Чи справді? — питаю
В тебе, віщий, безсмертний пророче.
Осіни мої незрячі очи,
Най в темряві довше не блукаю,
Най безпечно і певно і сьміло
Иду з народом до спільної ціли,
Щоб колись, як прийде хвиля суду,
На гріб мій не кинули болотом,
Щоб я був не фарисеєм люду,
Лиш його правдивим патріотом!...

Сонішна смута меркне, робить ся темно. Від Дніпра зриває ся вітер, дерева біля Тарасової могили починають грізно шуміти. На могилі з'являєть ся сіра постать старезного козака-бандуриста. Хвилю дивить ся на прихожого, киває з жалем головою і починає говорити голосом грімким і певним:

Українським патріотом бути,
То — не досить на порозі хати,
Як ніхто не буде того чути —
Українську пісоньку співати!
То — не досить мати в своїм роді
Сагайдачних, або Дорошенків,
А синів плекати Шельменків,
На хабуз в народнім огороді,
На відступників, на зрадників, на Юдів,
На гидких в ордерах страхопудів!
Сором, сором..., безпримірний сором
Перед сьвітом, перед власним людом,
Що зберігсь якимсь предивним чудом
Не зіпсутим, божим первотвором!...
Чи на тоє прадіди козацькі
Кров свою так щедро проливали?
Чи на тоє предки гайдамацькі
На палях посеред 'ук конали?
Чи на тоє ті степи безмежні,
Як поля пекольні, безбережні
Перейшли такі надлюдські болі,
Щоб Москві вродити бараболі
І бурак, добірний корм для скотів
І таких нужденних патріотів
На хосен і втіху для Москви

Як ви??!!

Таж дивіть, дивіть ся: онде діти
Не хотіли мовою чужою
Отченаш до Бога жибоніти,
Хоть їх били й страшили тюрмою!
А ви-ж прецінь люди, а не діти,
А в вас прецінь кулаки і плечі
Здоровенні, — дужі, — молодечі!
Тільки серця треба розігріти,
Тільки душі треба розпалити,
Щоб почали жити і любити, —
Не дрімати, не спати, не гнити!
Схаменіть ся!!

Трийцять міліонів,
А нішо не видно — крім проклонів,
Крім нарікань і плачів на долю,
На біду безвихідну, неволю!
Киньте сльози а беріть ся діла,
Бо година надходить рішуча.
Чорна хмара над землею сіла,
Наступає небувала туча,
Блискавки палають, грім грюхоче,
Стугонять проклонами могили,
Протирай чим скореш сонні очи.
Тут не сліз потреба, тільки сили,
Тут тра віри в себе, — а не в чуда!
Перше чудо — серце в груди,
Друге чудо — будьте люди,
Третє чудо — най люд буде
Разом з вами — а ви з людом!
Не на слові — а на ділі.
Не в книжках і не в ґазетах,
Не при чарці, на весіллі
Лиш в тюрмі і на баґнетах —
Серце з серцем, грудь при груди
Все і всюди, а Русь буде!

Ярослав Марченко.

Дмитро Макогон.

ТРИ ЖЕРТВИ.

(Оповіданє).

...В дворі гуляли, в карти грали,
Свого весіля дожидали,
Та молодих дівчат в селі
Мов бугаї перебирали —
Звичайне паничі.

Тарас Шевченко.

Отсі слова нашого Ґенія приходять мені завсіди на гадку, як тільки лише згадаю про старого Пентелея Калину. Чесний і трудящий був отсей Пентелей, та не мав долі у сьвіті. А хоч і була вона, ся маленька доля, та відай по божому приказу украли її ті люди, яким їх власна судьба дає все те, що тільки їхня душа забажає. Так то скрізь діє ть ся по сьвіті! Бідний мужик має лише одну-одніську ниву, а надійде туча, то якраз покаже вам свою силу жорстоку на тім маленькім клаптику землї, — а розлогі панські лани в спокою полишає. Усьміхнеть ся маленьке щастє бідному робітникови і він, як дитина, радіє ним, радіє часок, — а тут дивись, неситий демон позавидує йому й сеї одробинки добра, налітає на його хатину, краде йому його єдине щастє-утіху і ще глузує, регочеть ся із нещасливої людини.

Таке то було й з нашим Пентелеєм. Хоч сьогодня нема вже його між живими, — помер нещасний, мабуть з голоду помер, — та я його й досі не можу забути. І досі бачу сього високого, як голуб сивого старця із жовтим, закаменілим лицем, сього мовчаливого, із сціпенілими устами, жебрака, який мовчки, підпираючи ся грубим костуром, ходив по хатах за милостинею. А даш йому кавалок хліба, так і тоді не отворить він своїх уст на подяку, лиш кивне тобі головою, поцілує хліб, ховаючи його у торбу, — і тільки всього. Не проказе тобі ні одної молитви, ані навіть не перехрестить ся, немов би він, отсей старець, не був християнином, а визнавав якусь дивну азіятську віру. А як кому й вдасть ся по довгих зусилях спонукати його до розмови, тоді Пентелей отворяв свої сціпенілі уста і проклинав панів такими страшними словами, що, бувало, аж слухати лячно. Тоді його очи запалювали ся якимось дивним огнем, руки дрожали, а сухі великі долоні конвульсійно стискали ся в пястуки, які в той час вкривали ся грубими, синіми жилами.

Ось такий був той старий дивак, отой старець Пентелей Калина!

Та не гадайте знов, що він вже з роду вдав ся такий нецевний, мовчаливий, немо би відлюдок якийсь. Ой ні, ні і ще раз ні! І не даром він проклинав панів, ой не даром... Вони, ті неситі пани, украли його долю, обрабували його із всього і вигнали його на сьміх між люди.

А було то так, послухайте!

Пентелей Калина довгі роки служив у дворі, в богатого ґрафа, який вже тут у нашім краю мав кілька великих сіл, а крім того, як розказують люди, мав ще більше майно десь аж у Росії. Словом, він був магнат на цілу губу. У того то пана, як сказано, служив наш Пентелей і вірно служив. З початку був він при худобі, опісля приділено його до коний, а по кількох роках сеї вірної служби повірено йому чин гуменного. Дякував Пентелей Богови, а при тім сокотив панського добра, як ока в голові.

А мав Пентелей жінку і одну дівчинку Марійку. Було й більше у нього дітий, та всі вони померли: лишила ся лише отся найменьша. І гарна була собі, отся дитинка, така гарна, як намальована. Ще досі добре памятаю, як сиділа у першій лавці у школї, а що вже вчила ся, Господи! Що не роскажи, вона хоч би й однїський раз тобі почула, вже собі запамятає, вже усе знає.

Нераз, бувало, зайде до мене Пентелей за якою шкільною потребою, я похвалю його Марійку, а йому аж очи заблищуть ся з радости. — Шкода дитини, — бувало кажу я Калині, — шкода її, щоб з таким таланом бідувала колись ось тут на селї. Її варта дати у більші школи до міста.

— І вона вічно про се говорить, спокою менї не дає. Так щож, хоч і рад би я з цілої душі, та видить Бог, що нема відки. Маю тих сорок пражинок поля, з чого-ж тут утримувати її у школах? А се, відай, дорого коштує! О, се не для мене!... — відповідає, бувало, Пентелей і задуманий виходить з хати.

Та видно з гадкою дати Марійку до мійських шкіл, він усе таки носив ся. Одного разу зайшов він знову до мене і якось несьміливо почав випитувати ся про ті школи, а далї таки отверто заявив:

— Я, каже, вже рішив ся послухати вас: дам дївчину до міста. Буде тяжко, продам поле, а її випроваджу у люди. Най знає, що мала доброго батька.

І справді, по вакаціях відвезли ми оба Марійку до міста і записали її до учительської семінарії. Минув рік, минув другий, дівчина учить ся, що й не мож красше. А батько її, Пентелей Калина, аж росте з радости, аж молодніє, дивлячи ся на свою гарну єдиначку.

Та не судилось старому Пентелеєви діждати ся із своєї донечки потіхи. Ой, не судилось! На третому році, на самі великодні сьвята, пішнайцятилітна Марійка пала жертвою панської непогамованої пристрасти. Дівчина прийшла за якоюсь орудкою до батька у двір, а ґрафський синок, сей молодий розпустник, заманив її в двірські покої і там знасилував і збезчестив її, нещасну.

Пентелей, дізнавшись про се, прибіг сейчас до ґрафа і плакав там, як мала дитина і рвав свій сивий волос з голови. З розпуки рвав. Та пани навіть не пожалували його, ні, вони ще висьміяли нещасного батька і прозвали його старим дурнем. А коли Пентелей сказав їм на се кілька терпких слів, вони вибили його, а в додатку прогнали ще і з двірської служби.

І Марійка остала ся дома. Вона вже більше до школи не пійшла. Сиділа все у хаті, навіть на улицю не виходила: їй соромно було вийти між людий, бо про її гірку долю знало вже ціле село. А опісля, — аж страшно згадувать менї, що стало ся опісля. Дівчина поплакала кілька місяців тай померла передчасом. При породі померла... За нею пійшла й жінка Пентелея, а він самий розпочав з ґрафами право. Цілий рік правував ся Пентелей з панами, продав поле, продав хату, збув ся всього добра, — та нічого не виправував. Тоді Пентелей десь зник із нашого села, пропав як камінь у воду. Кілька літ не було чутки про нього, всі думали, що він вже давно у гробі.

Аж одного дня, в саме полудне, приходить він до мене. Лиш глянув менї в очи, а сльози: кап, кап, кап, — котять ся, сердешні, по його жовтих лицях.

І де-ж ви пробували, куди ви ходили? — питаю я старого.

— Куди ходив? Чи-ж ви не бачите? — відновів Пентелей, і показав свою жебрущу торбу. — Тепер прийшов я до свого села. Був бим і не навідував ся до нього, та жаль менї моєї дитини. Кінчать ся вже мої днї, хочу ще хоч її гріб відвідати.

І знову сплакав старий, а далї як почав проклинати панів та так страшно, аж мороз ішов по тїлї. По якімось часї замовк, вдивив ся в кутик хати і сидів непорушно, мов та бездушна статуя. Я взяв ся потішати його, — він ні словечка. Тоді й шибнуло менї в голову: ану-ж, думаю собі, прочитаю йому дещо з „Кобзаря”, бо колись, за добрих часів, він дуже любив слухати. І виберу, думаю собі, таку поезію, де є описане подібне людське горе. Хто зна, може якраз се зменьшить його великий біль, бо вже така наша вдача, що ми, — так нам здаєть ся, — меньше терпимо, коли знаємо, що є ще й другі люди на сьвіті, що мають той самий біль, те саме горе, яке спало на нас і камінною скалою гнітить нашу душу.

— Послухайте, — кажу я Пентелеєви, — я вам щось прочитаю.

Я отворив книжку і почав читати поему „Варнак”. Мій Пентелей повернув тепер голову до мене і слухав якийсь час навіть дуже уважно. Та нараз, коли я саме був при тім уступі, де варнак розказував про свою люту пімсту, Пентелей схопив ся на рівні ноги, потряс головою, стиснув пястуки і вилетів на двір...

Дивлячи ся оттак на нього, я був певний, що колиб се стало ся в часах гайдамаччини, то отсей слабий, немічний старець погуляв би ще по панських дворах, ой погуляв би!...

І хто менї скаже, що він не мав би рації?

ЯК УКРАЇНСЬКІ СІЧОВІ СТРІЛЬЦІ ОБХОДИЛИ СЬВЯТО ШЕВЧЕНКА.

(У Варпалянці, на угорській Руси).

В четвер, дня 29. цьвітня 1915. р. відбули ся у Варпалянці (коло Мукача, на угорській Руси), в місци побуту запасної сотнї Українських Січових Стрільців, сьвяточні вечерниці в честь Т. Шевченка.

Ніколи ще не було на Україні такого Шевченкового сьвята. Відбуло ся воно серед виїмкових, незвичайних обставин і цілий вигляд та характер його був незвичайний.

Село Варпалянка лежить під горою, яка серед широкої рівнини здіймаєть ся одинока, немов умисно насипана людськими руками та двигає на собі тяжкі мури старинного замку. Колись на тій горі мав стояти замок, побудований українськими князями Коріятовичами. Нині нема по нім ніякого сліду. Стоять зате кріпкі мури угорської замкової твердині, яко ґордий знак колишної слави Мадярів, а при них, яко знак їх теперішної сили, здіймаєть ся високо памятник, поставлений в тисячліте приходу Арпада на ті землї. Значна часть того замку, який доси заховав ся, побудована в першій половині 17-ого століття. І від того часу вяжеть ся з тим замком важний для нас історичний спомин, бо з нього мали вирушити в похід семигородські війска яко союзники Хмельницького.

На підмурованю сього замку зібрали ся 29. цьвітня Українські Січові Стрільці, щоби віддати честь Шевченкови. Фронт замку уквітчано зеленю й осьвітлено лямпіонами. На однім кінци перед замком уставлено Шевченкову могилу (після вказівок артиста-маляра Буцманюка), а з боку прибраний вінками камінь, на котрім викуто Січових Стрільців, що йдуть у бій приступом. На камени напись: „Вставайте, кайдани порвіте!”

У сьвяті взяло участь поверх 300 Стрільців, які приїхали до Варпалянки з поля бою на двотижневий відпочивок, і до 600 Стрільців із запасної сотнї і кадри. Крім сього зібрало ся значне число людий споміж місцевого населеня і з Мукачева. Між гостями були також Мадяри і Німцї.

Сьвято розпочав делєгат Боєвої Управи з Віденя др. **Володимир Старосольський** отсею промовою:

Товариші Стрільці! Кобзареве сьвяткуємо сьвято! Сьвяткуємо його серед обставин, в яких ніколи ще його не сьвятковано. Вісім місяців, як покинули Ви рідний край! Вісім місяців, як стогне рідна країна під ярмом віковічного ворога. Вісім місяців, як увесь сьвіт потопає у лихолітю найкровавійшої, найстрашнійшої війни.

Вісім місяців стоїте Ви у бою і пережили Ви за сей час усе, чим боліла, чим страждала душа Тараса.

Відкрили ся кроваві рани України, воскресли кроваві марева минулих часів, а Ви все те бачили, чули, пережили.

На розлогих полях Поділя, на ріках Підкарпатя, в чудових Карпатських горах, — там на приказ царя півночі „лягло кістьми людий муштрованих чимало” і полили ся такі ріки неповинної крови, що справді „втопить всіх імператорів би стало, з дітьми і внуками”.

Ви бачили море крови і море сліз.

Ви бачили попалені села, понищені міста, весь народ кинений в безодню недолї, топтаний і гноблений.

Ви бачили руїну того, що було висліддм муравлиної, повної жертв і посьвяти праці цілих поколінь, на що дивили ся ми як на запоруку яснійшої, красшої будучности нашого народу.

І Ви бачили страшнійше ще. Проти Вас ставали на приказ царя-гнобителя сотки тисячів рідних братів в салдатських шинелях, — сих темних братів, яким довело ся „впить з московської чаші московську отруту” та „не за Україну, а за її ката довелось пролить кров добру, не чорну”. Вони гинуть з Ваших рук, і вони Вам несли смерть і рани.

І Ви бачили найгірше і найтяжше. Глум і наругу і клевету над скровавленим Вашим народом.

Ваш нарід ішов тернистою дорогою Голгофти; Ваш нарід пережив усі муки Христа, а ворожа юрба кричала: „розпни, розпни його”.

Все те переживали Ви протягом сих тяжких, кровавих вісім місяців і в Ваші душі вливали ся ті почуваня, якими жила Тарасова душа.

Росла у Вас ненависть до катів — ненависть велика, могуча і сьвята, яка питала устами Шевченка: „коли царя до ката поведуть”.

Росла у Вас любов, якою жив Тарас. Ся велика любов, любов до України і її поневоленого люду, вела Тараса тяжкою дорогою його житя крізь терпіня і муки вязниці та довгого засланя. Тасама любов казала Вам, Товариші, покинути рідний край; вела Вас твердими і кровавими шляхами на бої, небезпеки і труди, на смерть і рани. І ся любов зібрала Вас нині тутки.

Стоїте в се Кобзарове сьвято не лишень яко прихильники Шевченка і почитателї. Стоїте яко справжні, щирі й хоробрі борці за його ідеї. Стоїте яко Шевченкові герої:

„І мечі в руках їх добрі,
Гострі обоюду,
На отмщеніє неправди
І науку людям.
Окують царів несітих
В залїзнії пута
І їх, славних, оковами
Ручними окрутять”.

Зібрали ся Ви на чужині почитати память Воскресителя України. Поміж Вами й рідним краєм стоять гори пересяклі кровю, стоїть ворог завзятий і сильний. Але нехай в сю хвилину душі козаків в Україні витають. Ідіть думками в рідний край, що жде Вашого повороту. Вслїд за думками підете і Ви яко побідники і побідою проголосите, що

„Встане Україна
І розвіє тьму неволї,
Сьвіт правди засьвітить,
І помолять ся на волї
Невольницькі діти”.

По промові були музично-вокальні продукції. Хор Стрільців, під управою Стрільця Олекси Гринішака, відспівав: „Даремне пісне” (Франка-Січинського); — Стрілець Гриць Бобинський виголосив поему: „До Основяненка”; — тенорове сольо „За думою дума” (Шевченка-Лисенка) відспівав Стрілець Евген Ванах; — орхестра Стрільців відіграла вязанку українських пісень; — барітонове сольо „Фінале” (Франка-Січинського) відспівав Стрілець Степан Семань; — вибрані думи Шевченка виголосив Стрілець Лесь Розлуцький, і хор Стрільців відспівав: „Закувала та сива зазуля” й „Гуляли”.

На закінченє промовив член Загальної Української Ради пок. **Теофіль Мелень**:

Товариші! Обходимо Шевченкове сьвято в хвилї, коли недалеко відси, в Карпатських горах ревуть гармати, коли там іде завзятий, кровавий бій проти московського наїзника. Сьвяткуємо память чоловіка, котрий цілим серцем ненавидів московський царат і котрого царський уряд переслідував безпощадним способом. Шевченко мучив ся у вязниці і довгі роки на засланю, в салдатській неволї за те, що горячо любив Україну; що бажав для неї волї; за те, що з ненавистю і проклонами звертав ся проти її катів; що наклеймив злочини царів, котрі розпинали Україну і козацькими кістками мостили землю, щоби на трупах для себе столицю поставити; за те, що підняв палкий протест проти неволених царатом кавказьких племен, яких волю зацьковано в горах, кровю политих; — словом за се, що був революційним речником свободи. Російський царат переслідував Шевченка за його житя, а по смерти поета-борця намагав ся недопустити до розширеня його думок і бажань серед українського народа, боячись, аби палке слово не запалило в народних масах полумінн бунту. Але даремні були всі зусиля царату. Шевченкові ідеали поширили ся і вкорінили ся широко в масах українського народу, а найкрасшим доказом сього є факт, що нині, коли ведеть ся війна проти царської тюрми народів, сповняють ся одно з найгорячійших бажань Шевченка, — сповнюєть ся його зазив, щоб український нарід вражою, злою кровю окропив свою волю. Нині, Ви, Товариші Стрільці, переводите в житє, в діло — слова Шевченкового заповіту, бо з оружем в руках у тяжких, кровавих боях, борете ся за сьвяте, велике діло, яке мусить бути увінчане побідою. Колись ненасите царське звірське панованє стрінуло ся із завзятою обороною свободи зі сторони кавказьких племен, а його напір довго спинював ся об гори-велитні, хоронені рядами сьмілих борців. Оспівуючи сю геройську оборону в поемі „Кавказ”, Шевченко з непохитною вірою кличе, що деспот не скує душі живої, що встане правда і воля. Нині монґольська повінь московських наїзників спинилась об наші Карпати і царські орди розбивають ся в наших горах; кладуть ся покотом під ударами сьмілих війск, в рядах котрих боретесь також Ви, Товариші Стрільці. І прийде хвиля, коли ослаблена царська армія скотить ся з гір, коли сила ворога буде зломана і наїзник буде мусів проч пійти з української землї. Ми всі віримо, що се станеть ся; що наша справа побідить; що жертви, які з рядів стрілецьких упали на поли битви, не підуть намарно. І тому до Вас, Товариші Стрільці, можна закликати словами Шевченка:

„Боріте ся, поборете, —
Вам Бог помагає,
За Вас сила за Вас воля
І правда сьвятая”.

По кінцевій промові відспівали всі Стрільці гуртом: „Ще не вмерла”, „Не пора” й инші пісні.

Незвичайні були се вечерниці, як обставинами так і настроєм учасників. Зібрані довго ще по концерті не розходили ся із замкової плятформи, співаючи національні та революційні пісні. Пробивалась в настрою зібраних туга за покиненим рідним краєм, але пробивалось і завзятє до дальшої боротьби з ворогом. В два дни пізнійше Стрільці, які перебували в Варпалянці на відпочивку, вернули ся здобувати свому народови волю і славу.

Т. М.

Т. Шевченко.

Минули літа молодії...
Холодним вітром від надії
Уже повіяло. Зима!...
Сиди один в холодній хаті:
Нема з ким тихо розмовляти
Ані порадитись. Нема,
Ой, нікогісінько нема...

"SVOBODA" (LIBERTY)
the Ukrainian newspaper
published three times a week: Tuesday, Thursday and Saturday by Ukrainian National Association at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Established 1893.

JOSEPH STETKEWICZ, editor
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ANDREW SAWKA, manager
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as second-class matter March 30, 1911, at the Post Office at Jersey City, N. J., under the Act of March 3, 1879.

SUBSCRIPTION:	ПЕРЕДПЛАТА:
In United States: $2.00 per year, $1.00 per 6 months, 0.75 per 3 months	В Злучених Державах: на рік $2.00, на пів року $1.00, на 3 місяці 0.75
In Jersey City, Canada and other foreign Countries: $3.00 per year, $1.50 per 6 months, $1.00 per 3 months	В місті Jersey City, до Канади і других країв: на рік $3.00, на пів року $1.50, на 3 місяці $1.00
Single copy 3 cents.	Поодиноке число 3 центи.

За кожду зміну адреси платить ся 5 центів.

Адреса: SVOBODA
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Всї моні-ордери і чеки треба виписувати на адресу „Svoboda".

При висиланю замовленя належить долучити моні-ордер або чек.

Число телефону 498 Jersey City.

AMERICAN ASSOCIATION OF FOREIGN LANGUAGE NEWSPAPERS MEMBERSHIP LABEL

За всї оголошеня поміщувані в „Свободї" редакція не відповідає. — Рукописий не звертає ся.

УКРАЇНСЬКЕ СЕЛО.

Лїси дрімучі, тихі, сумовиті,
Ставок з водою ясною як скло.
Хати курні соломою покриті —
То рідний край і ріднеє село.
Збіжа кругом: синіє блават в житі.
А панський лан, як море то одно;
Голодний хлоп, в старій подертій свиті —
То рідний край і ріднеє село.
А там і церков. Хрест на ній підтятий
До неба зняв блисючі рамена.
Довкола церкви в неділю і в сьвято
Гурток людий, немов сїмя одна,
Сердечно Богу дякує за всьо —
То рідний край, то ріднеє село.

Богдан Лепкий.

* * *

Село! І серце відпочине.
Село на нашій Україні
Неначе писанка. Село
Зеленим гаєм поросло.
Цвитуть сади, біліють хати,
А на горі стоять палати
Неначе диво. А кругом
Широколистії тополі,
А там і ліс, і ліс і поле.
І сині гори за Дніпром —
Сам Бог витає над селом!

Т. Шевченко.

ШЕВЧЕНКО МІЖ НАРОДОМ.

Далеко, далеко від нас над берегами Дніпра-Славутиці, близь города Канева стоїть Тарасова могила. Та не далека вона серцю кождому з нас, бо щорічно линуть до неї думки сьвідомих синів України, щоб поклонитись тлїнним останкам мученика за волю рідного краю, за свободу поневолених братів-селян, яких пани лукаві позапрягали у важкі ярма. Що року спішимо ударити чолом перед великим духом Тараса, який своїм огненним словом вів безупинну борбу проти всякої неправди на землї, щоб приспішити час, колиб могли помолитись на волї невольничі дїти.

Анеж безсмертний Тарас не лиш на словах любив простий нарід. Він душею й тїлом остав на все вірним сином сїрої мужицької маси. Те, що голосив у своїх творах, виконував також у житю, не розуміючи нїяк тих людий, що на словах заступались за селянами, вимагали для них волї, а на дїлї держали собі крепаків і користувались їх невольницьким трудом. Розказують, що Шевченко, пробуваючи по своїм повороті із засланя в Петербурзї, тільки тому не знакомив ся із тодїшним великим російським поетом Некрасовом, що він був дїдичем і держав крепаків, дарма, що у своїх віршах висловлював дуже свободолюбні думки і зазиви. На думку Шевченка, дїла не сьміли відбігати від слів.

Як тільки стали розповсюднюватись вірші й поеми колишнього крепацького сина, Тараса, що до того вславив ся ще й яко маляр, тодї українські, помоскалені дїдичі дуже радо приймали у себе нашого поета. Але він, дивлячись на лихо, яке заподїювали селянам його нові прителї, швидко від них відцурував ся, хоч вони всїх способів добирали, щоб перед очима поета закрити овочі кріпацтва. Один із приятелїв Шевченка, А. Чужбинський розповідає у своїх споминах про таку подію: У Лубнах запросив один пан Шевченка враз із Чужбинським на обід. Як вони прийшли до него, то слуга дрімав у передній кімнатї. Господар хати розбудив його власноручними ударами, не вяжучись зовсїм присутностю гостий. Шевченко аж спаленїв, побачивши таку панську поведїнку і не говорячи богато, надів шапку і вийшов геть із хати. Нїякими просьбами не вспіли його завернути назад до хати, де знущались над крепаком. Розумієть ся, що той „людяний" панок сей поступок Тараса добре собі затямив і відтак, де лиш міг, метив ся за обиду своєї бути!

Шевченкови загалом прийшлось до дна випити чарку терпіня за свою полумінну любов до народа та за отверту ненависть до його гнобителїв, але він не відсував її нїколи із перед себе і нїколи не переставав думати того, про що й перше думав... Уродив ся він і виріс під мужицькою курною стріхою, зазнав усього кріпацького лиха, але й по визволеню відчував свою безперервну спільність і єдність із поневоленим людом, і зпоміж него бажав собі найти жінку-дружину, а вкінци забажав, щоб і його тїло лягло спочити не на панськім великоміськім цвинтарі, але серед степу широкого, на Вкраїні милій. Шевченко се найбільший мужицький поет цїлого сьвіта, він один із передових борців за мужицьку долю, що від зараня свого житя до скону остав вірним сином великого та безталанного мужицтва.

Житеписцї Шевченка, що по його смерти збирали й оголошували усякі вістки про поетову многострадальну жизнь, щоб зберігти перед забутєм і найменьші її подробиці, подають чимало точних відомостий про те, як наш Кобзар братав ся із селянами й міщанами, про те, як він з ними залюбки розмовляв та як дуже рад був улекшити їхню важку долю. Розумієть ся, що се нераз ставало не до вподоби тим, хто пер ся в пани. Раз якось був Шевченко в гостинї у кирилівського панотця Кошицї. Тут він майже не звертав уваги на його молодого сина і його товариша, що хотїли чванитись перед ним своїм розумом, але балакав тільки зі старим батьком, розпитуючи в него про своїх давних знакомих сільських бідаків, а вкінци — як лютував молодий Кошиця — „немов на сьміх казав покликати церковного сторожа Смольку, свого товариша із шкільної науки у дяка Бугорського тай почав з ним цїлувати ся". Молодий панотчик Кошиця у розмові з матерю пояснював се тим, що Шевченко нерозумний і — бачите — не міг стати з ними на розмову! Тільки ж звісно кождому, що Шевченко тільки бачив на сьвітї, тільки відчув та тільки прочитав і вчив ся, що заткнув би був за пояс і пятьох Кошиць, а не одного. Задля сего згадаємо хоч би те, що ось устичівський сьвященик Бобичів не міг налюбуватись розмовою із Тарасом, а раз при обідї у дїдича Лукіяновича сказав таки отверто: „Тарасе Григоровичу! Вашого розуму хоч би на двайцять чоловік та роздать, всїм достачило-б". Шевченко дуже охотно розмовляв із службою прямо тому, що до неї тягло його серце, бо і його молодість минула спершу в наймах, а відтак серед побоїв на двірській службі.

Перед своїм засланєм 1847. р. пробував Шевченко у Києві і тут враз із поетом Кулїшом і історіком Костомаровом бував радо витаним гостем у визначного шкільного урядника М. Юзефовича. Буваючи в гостях у сего пана, сприятелював ся Шевченко із його льокаєм Василем. Із ним проводив він у передпокою цїлі години. Бувало нераз таке, що Юзефовичі запросять Тараса до себе в гостї. Він і прийде, але як розбалаєть ся з льокаєм в передпокою, то панам у сальонах аж терпцю не стає ждати на него. Про сего Василя тямив Шевченко добре, й вернувшись по довгих роках із засланя, зараз відновив з ним знакомість.

Таких случаїв можна-б навести немало. Маємо приміром певну звістку ще й про таку подію із Тарасового житя: Вернувшись із засланя, гостював він 21. серпня 1859. р. у свого давного знакомого дїдича Качанівки Г. Т. Оттам забаг він по обідї перейти ся трохи по саду. При виходї із дому зустрів він богато з двірської служби, що зібрались побачити ся з Шевченком, бо вони його тямили й любили ще з давнїйших часів. Та не гадайте, що наш поет, гість дїдича, може згордував розмовою з двораками. Нї, він привітливо з ними поздоровкав ся, а з деякими навіть обнимав ся, тай згадував про попередні свої гостини в Качанівцї, поки його ще не заслано в неволю. Деж знайдете нинї такого пана, що приїхавши в гостї до дїдича, став би обнимати ся і витатись із його форналями і льокаями?! А при сїм не можливо спускати з ока і того, що так поступав собі Шевченко ще тодї, як в Росії не уважано всїх людий рівними, тодї, як там царювала кріпацька неволя, як закріпощеним людом торгували немов худобою!

Шевченко нїколи не крив ся з тим, що він походив з простого роду, що він став був крепаком. Навпаки! Він навіть підчеркав се в розмовах з селянами й міщанами, з якими жив усе в щирих зносинах. Пробуваючи приміром у дворі в селї Маріїнськім, він найраднїйше зближував ся до двірської служби і селян-кріпаків, яких майже всїх знав по іменї. Бувало нераз тільки зайде сонце, а Тарас виходить з двора між селянську „вулицю"*), де його вже здавна виждали. Повитавшись з людьми, він живо розповідав про минувшину України, про борби козаків з Турками і панами, про свою долю й минуле житє. Деколи підходив він і до дївчат та парубків і наймав їм музику, придивляв ся їх танцям та прислухував ся їх пісням; з них любив особливо одну чумацьку, в якій співаєть ся:

„Ой хто лиха не знає,
Нехай мене спитає".

Живучи в Києві, бував Шевченко дуже частим гостем у міщан на передмістю Куренївка. Як до кого із них загостив у яке сьвято „батько Тарас", то зараз збирались і прителї господаря і починало ся сьвято для всїх. Гостили ся „як на весїлю", богато співали. Шевченко виголошував свої твори, розповідав богато-богато про старовину, про кріпосне право та про важку недолю народу. „Він все говорить, — згадує відтак про Тараса міщанин Кисїлевський — а ми слухаємо, а часом і плачемо".

Шевченко не лиш братав ся з народом; він старав ся, як лиш міг, пособляти потребуючим одиницям зпоміж народа. (Селяни із Пекарів**), де він бував недовго перед своєю смертию, розказували чимало доброго про него М. Біляшевському, що збирав у тім селї спомини про Шевченка. Найпаче підносять селяни те, що Шевченко майже кождого, з ким зустрів ся, надїлював яким карбованцем***), то-що — ну, а не був він нїякий богатир і сам нераз важко бідував. Щедрість була впрочім одною із найвизначнїйших черт його вдачі.

Вийшовши з неволї, не забув наш Кобзар про свою закріпощену сїмю і докладав всїх старань, щоб визволити з панської неволї її разом з усім українським людом. Він полюбив цїлим серцем велику українську руїну і терпів душею за муки міліонів катованого мужицтва!

Тому то й не диво, що слава Тарасова не вмре, не поляже, доки будуть люди! Його вірші стали нинї звісні чи не під кождою стріхою, де лиш гомонить українське слово, де живуть люди, що вже прозріли сьвітлом просьвіти! Але і намять про Шевченка яко чоловіка не пропадає між народом, а память та гарна, бо нарід відчуває прихильне до него серце і вміє його оцїнити й пошанувати. Житеписцї Т. Шевченка передають нам чимало розмов із людьми, що знали його, і всї вони споминають незвичайно прихильно і з великою пошаною Тарасове імя, бо богато з них, хоч може не читали його творів, за те чули його мову сердечну-нелукаву та бачили його добрі дїла. Безпосередні розмови Тараса із селянами і міщанами — про се маємо також точні вістки — розворушували їх, застановляли згадувати про минуле, про те, за що лягла спочивати наша доля й слава, та зроджували думки про можливість красшого побуту...

Шевченко жив і творив свої незабутні поеми й вірші тодї, коли народ тримано не лиш у неволи тїлесній але і в духовій. Все було неписьменне, незряче, тож годї дивуватись, що твори його, що його „Кобзар" не швидко став загально звісним між народом. Годї й се замовчувати, що й вістки про його особу й житє поприбирано з часом богато видумками, якими наш нарід оповиває всїх своїх визначнїйших синів-любимців у численних переказах. М. Біляшевський, про якого ми вже згадували, оповідає, що селяни, особливо ті, що мешкають недалеко Тарасової могили, знають розповідати неодну подію із його житя, розумієть ся із деякими змінами й злишними додатками. Поруч із тим виріс Шевченко в селянських очах на щось незвичайного, надлюдського. Вважають його люди великим героєм, лицарем, характерником; не бракує й такої чутки, що він зовсїм не вмер і що його й не поховано, та що в могилї закопано тільки порожну домовину. Тарас після їх переказів ще й доси ходить живий між народом. Ще перед кількома роками ходила селом Звенигородкою (київська ґубернія) чутка, що Шевченко, якого нібито поховано, живий та що він за пашпортом одного із своїх приятелїв поселив ся в полтавській ґубернії, а раз навіть приходив під тим чужим іменем в гостї до Звенигородки. Як до того села заїздив покійний письменник Ол. Кониський, що зладив відтак дуже гарну й простору житепись Т. Шевченка, то і його взяли селяни за Тараса. Як Кониський сказав, що там йому дуже цікаво роздивитись, то люди, хитро підморгуючи, приповідали: „Еге, хоч кому цікаво подивитись на те місце, де зріс!"

Отсї перекази мають жерело в тім, що Шевченко був справдї чимсь нечуваним і незвичайним між тодїшними інтелїґентами й панами. Нарід добре зрозумів, що Тарас се борець за його добро, за його волю; він вважає його „своїм" в противенстві до всяких панів. У однім переказї, що мандрує по київській ґубернії, говорить ся, що Т. Шевченка прикував царський уряд до стовпа на Сибірі. Той стовп уже підігнив, а як він вже цїлком зогниє, тодї Шевченко має вернутись до своїх...

Чиж не прегарно зарисувалась в памяти народнїй стать великого поета й мученика за волю народа?! Не помогли тюрми, нї укази, нї переслїдуваня нашого народа і його мови. Стовпи, на яких опиралось російське самодержавє, вже до краю підігнили. Вже розсипаєть ся спорохнавіла російська тюрма народів, а під похилені сільські стріхи приходить сьвітло правди і науки і наш безсмертний Тарас верне ть ся у своїх творах назад між своїх бездольних братів і сестер, між свій безмежно любленний люд.

Ярослав Весоловський.

*) „Вулицею" звуть на Українї сходини молодіжи і старших для забави і розмови.

**) Пекарі, село черкаського повіта під Каневом, недалеко Шевченкової могили.

***) рублем.

„ЗАПОВІТ" ШЕВЧЕНКА В ЧУЖИХ МОВАХ.

Подаємо ось-тут два переклади „Заповіта" Тараса Шевченка на англійську мову (переклад панї Войнич і п. Селвера) та один на німецьку мову (переклад д-ра Івана Франка).

„Заповіт" Шевченка знаний добре серед Українців; богато знає його на память і знає співати. Хто-ж знає також англійську або німецьку мову, буде цікавити ся також, як славний Тарасів „Заповіт" виглядає в тих мовах.

Taras Shevchenko.

Zapovit.

(THE LAST WILL.)

Dig my grave and raise my barrow
By the Dnieper-side,
In Ukraine, my own land,
A fair land and wide.
I will lie and watch the cornfields,
Listen through the years
To the river voices roaring,
Roaring in my ears.
„Bury me, be done with me;
Rise and break your chain,
Water your new liberty
With blood for rain.
Then in the mighty family
Of all men free
Maybe sometimes, very softly,
You will think of me".

(Translated by E. L. Voynich.)

Taras Shevchenko.

Zapovit.

(LEGACY.)

When I'm dead, then let me slumber
Underneath a mound,
'Mid the rolling steppe, with precious
Ukraine earth around;
That the mighty girth of acres,
Dnieper's craggy shores
I may gaze on, and may hearken
How the blusterer roars.
When it bears away from Ukraine
To the azure sea,
Foeman's blood—then I'll depart from
Mountain-side and lea:
These unheeding, I'll be speeding
Even unto God,
There to pray.— But till that happen
I'll know naught of God.
Grant me burial, then uprising
Shatter every gyve;
Drench with evil blood of foeman,
Freedom, that it thrive.
And my name in your great kindred,
Kindred free and new,
Ye shall cherish, lest it perish—
Speak me fair and true.

(Translated by P. Selver.)

Tarass Schevtschenko.

Das Vermaechtnis.

(ЗАПОВІТ).

Wenn ich sterbe, so bestattet
Mich auf eines Kurhans Zinne,
Mitten in der breiten Steppe
Der geliebten Ukraine.

Dass ich grenzenlose Felder
Und den Dniepr und seine Schnellen
Sehen kann und hören möge
Das Gebraus der grossen Wellen.

Wenn sie von der Ukraine
Schwimmen fort ins Meer und schleppen
Feindesblut und Feindesleichen,
Dann verlass' ich Berg' und Steppen,
Schwinge bis zum Gott empor mich
Von dem Sturme hingerissen,
Um zu betten. Doch bis dahin
Will von keinem Gott ich wissen!

Ja begrabt mich, und erhebt euch,
Und zersprenget eure Ketten,
Und mit bösem Feindesblute
Möge sich die Freiheit röten.

Und am Tag, der euch die Freiheit
Und Verbrüderung wird schenken,
Möget ihr mit einem stillen
Guten Worte mein gedenken.

(Uebertragen von Ivan Franko.)

ПЕРЕД ПАМЯТНИКОМ Т. ШЕВЧЕНКА В 1914 Р.

(Такий „картун" помістила московська поступова ґазета „Утро Россіи" (виходить в Москві). Представлено на нїм, як редактор ґазети „Новое Время" Мих. Меньшіков, разом із салдатом заслонили памятник Шевченка і кричать: „Нїхто тут не вмер; нїхто тут не похований! Геть віден!"

BEFORE SHEVCHENKO'S GRAVE IN UKRAINE IN 1914.

(A cartoon from the Russian newspaper *Outro Rossii* (Moscow) showing the Russian editor of *Novoye Vremya* M. Menshikoff (protected by a Russian soldier) exclaiming: Nobody died here! Nobody is buried here! Get out!

Т. Шевченко.

Он глянь! У тім раю, що ти покидаєш,
Латану свитину з калїки здіймають;
З шкурою здіймають, бо нїчим обуть
Панят недорослих. А он розпинають
Вдову за подушне, а сина кують,
Єдиного сина, єдину дитину,
Єдину надїю в військо віддають.

ЗА БАЙРАКОМ БАЙРАК...

За байраком байрак,
А там степ та могила.
Із могили козак
Встає сивий, похилий.
Встає сам у ночи,
Іде в степ, а йдучи
Співа, сумно співає:
„Наносили землї,
Та й до дому пійшли,
І нїхто не згадає.
Нас тут триста як скло
Товариства лягло,
І земля не приймає.
Як запродав гетьман*)
У ярмо християн,
Нас послав поганяти:
По своїй по землї
Свою кров розлили
І зарізали брата;
Кровю брата впились,
І оттут полягли
У могилї заклятій".
Та й замовк, зажуривсь
І на спис похиливсь.
Став на самій могилї
На Днїпро позирав.
Тяжко плакав-ридав,
Сині филї голосили.
Зза Днїпра, із села
Луна степом пійшла,
Треті півнї співали
Провалив ся козак,
Затрусив ся байрак
А могила застогнала.

Петербург 1847. Т. Шевченко.

*) Гетьман Юрій Хмельницький, син Богдана, плюндрував Україну з турецьким військом 1677 р.

РУХ В ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗА.

АСТОРІЯ, Н. Й. Бр. св. О. Николая, від. 5 повідомляє всїх своїх місцевих і позамісцевих членів, що мітінґ відбуде ся в суботу дня 11 марта с. р. точно о годинї 7-мій вечером в галї Семеради під числом 196 Патер Ave. Кождий член має явити ся на означений час. Довжуючі члени мають вирівнати всї свої залеглости, бо в противнім разї зістануть суспендовані. Буде ся принимати нових членів. — Е. Івасів, предс. М. Козак, секр.

ЕЛІЗАБЕТПОРТ, Н. ДЖ. Тов. „Зап. Січ", від. 234, повідомляє всїх місцевих і позамісцевих членів, що квартальний мітінґ відбуде ся дня 11 марта с. р. в галї Лютвіна. Просить ся всїх членів, аби явили ся на мітінґу, бо є важні справи до полагодженя. Буде ся принимати нових членів до Товариства і до У. Н. Союза. Неявившийся член заплатить кару 25 цнт., а урядник 50 цнт. Мітінґ точно о годинї 8. вечером. — М. Галїнович, предс.

АВОКА, ПА. Бр. св. Івана Хрестителя, від. 326, повідомляє всїх членів, що мітінґ відбуде ся в недїлю 12. марта о годинї 2-гій пополудни в гали А. Турка під ч. 814 Мейн Стр. — Г. Молочник, секр.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ.

ХОЧЕТЕ ВИСЛАТИ ГРОШІ ДО КРАЮ,

СКОРО БЕЗПЕЧНО І ПО ЯК НАЙТАНШІМ КУРСІ ТО: ВИСИЛАЙТЕ ЧЕРЕЗ ЗНАНУ ВЖЕ НЕ ВІД НИНІ УКРАЇНСЬКУ АГЕНЦІЮ І КАНЦЕЛЯРІЮ:

S. MILANOWYCH & WEIL CO.,
193 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

Коли хто не має наших паперів то просимо виповнити повисші рубрики, відтак се витяти і вислати на нашу адресу разом з грішми або моні-ордером. По одержаню ми сейчас вишлемо гроші до краю а Вам зашлемо посьвідку.

Хто висилає гроші.................................
Яка Ваша тутешна адреса.........................
Хто має в краю відобрати.........................
Яке село.................................
Почта .... Повіт ....
Кілько посилаєте долярів.........................

НОВІСТЬ! НОВІСТЬ! НОВІСТЬ! НОВІСТЬ! НОВІСТЬ! НОВІСТЬ!

НОВІСТЬ! НОВІСТЬ! НОВІСТЬ! НОВІСТЬ!

СЕ ВЖЕ ДІЙСНО НОВІСТЬ, І ТО НЕБУВАЛА!

Нераз вже були на Україні образи українські і картки, але не було ще таких, які власне тепер видало

АМЕРИКАНСЬКО-УКРАЇНСЬКЕ БЮРО В НЮ ЙОРКУ.

Гляньмо наперед на образи!

Се два прекрасні, великі образи: ПЕРШИЙ — се славний малюнок українського артиста-маляра п. Івасюка:

В'ЇЗД БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО ДО КИЄВА;

а ДРУГИЙ — се славний малюнок українського артиста-маляра п. Красіцького:

портрет ТАРАСА ШЕВЧЕНКА.

За тими обома образами великий попит був не лише в старім краю, але і в Америці, одначе тепер з причини війни тяжко їх спровадити. Та удало ся українському Бюрови в перщій американській фірмі в Ню Йорку виконати ПРЕЧУДНІ РЕПРОДУКЦІЇ ТИХ ОБРАЗІВ У ТАКІЙ ВЕЛИКОСТИ ЯК БУЛИ В СТАРІМ КРАЮ НА НАЙЛІПШІМ, ТРИВКІМ, КАРТОНОВІМ ПАПЕРИ. Репродукції виконано так званим „сьвітло-друком", що виглядають наче оригінали.

Величина образів така: високі на 28 цалів, а довгі на 22 далі.
ЦІНА (ВЖЕ З ПЕРЕСИЛКОЮ) ЗА ОДИН ОБРАЗ 1 ДОЛЯР; ЗА 2 ОБРАЗИ 2 ДОЛЯРИ.

Сі образи можуть бути прикрасою галь і приватних кімнат. Надають ся навіть до прикрас галь підчас концертів і сьвят Шевченківських.

Українські картки, видані „Американсько-Українським Бюром", є такі:

1. Тарас Шевченко.
2. Др. Іван Франко.
3. Михайло Драгоманів.
4. Олена Степанівна (кадет-аспірант при У. С. Стрільцях, полонена весною 1915. Москалями в битві коло Болехова в Галичині).
5. Софія Галечківна (у службі при У. С. Стрільцях).
6. Українські жовніри в австрійській армії.
7. Запорожці відписують султанови. (Малюнок Іллі Репіна).
8. Цар Петро Великий відвідує українського гетьмана Павла Полуботка у вязниці.
9. Гетьман Богдан Хмельницький і його Україна.
10. В Кирилівці, piднім селі Т. Шевченка.
11. Гуцульський танець.
12. Козак прощаєть ся з дівчиною.
13. Гуцул в Карпатах.
14. Великдень у східній Галичині.
15. Вид з України.

ТУЗИН СИХ КАРТОК (ПІСЛЯ ДОВІЛЬНОГО ВИБОРУ) КОШТУЄ ВРАЗ З ПЕРЕСИЛКОЮ ВСЕГО 55 ЦЕНТІВ.

Крім того Американсько-Українське Бюро має на складі КОЛЬОРОВАНІ СЬВЯТОЧНІ КАРТКИ з желанями з нагоди ВЕЛИКОДНИХ СЬВЯТ з українськими написами.

10 КАРТОК З ПЕРЕСИЛКОЮ КОШТУЄ ВСЕГО 25 ЦЕНТІВ.

Замовлення і моні-ордери (можна посилати також американські стемпси почтові) висилайте на адресу:

AMERICAN UKRAINIAN EXCHANGE, Inc.,
520 E. 6th St., New York, N. Y.

НОВІСТЬ! НОВІСТЬ! НОВІСТЬ! НОВІСТЬ! НОВІСТЬ! НОВІСТЬ!

ОГОЛОШЕНЄ.

Читальня „Просьвіти" ім. Т. Шевченка, повідомляє всіх своїх членів в Централія, Па., що загальні збори відбудуть ся дня 12. марта с. р. о годині 1.30 попол. в гали церковній. Просимо всіх членів, щоби явили ся, бо є важні справи до полагодження — За Уряд: Іван Ковалишин, секр. 30

ОДИНОКИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ЛІКАР

DR. JOHN SMITH, JR.,
СПЕЦІЯЛІСТ-ХІРУРГ
327 E. 17 St., New York, N. Y.
Офіс отворений від год. 12—2 попол. і від 6—8 вечер.
Телефон: Stuyvesant 4493.

ДОБРА СПОСІБНІСТЬ ДЛЯ УКРАЇНЦЯ, КОТРИЙ ДУМАЄ ПРО БІЗНЕС!

САЛЬОН З 3-МА ҐАЛЯМИ НА ПРОДАЖ

в найлучшій дільниці Ню Йорку, межи Українцями інтерес старий, добре вироблений і дуже доплатний. Ціна приступна. Має бути спроданий з причини перенесення ся до власного дому. Хто хоче купити, прошу зголоситись письменно на адресу: І. К. ф. 83 Grand St., Jersey City, N. J. 27-32

ПОЗІР УКРАЇНЦІ! Виробляємо ҐЕРДАНИ з кораликів до годинників з гербом України, ціна одного ґердана з більших кораликів $1.50, з менших кораликів $2.00. Січовий з золотим гачком $3.00. Маємо до продажи коралики у веліких кольорах ціна 25 цнт. за один бенч. Адресуйте: RUSKIJ BAZAR 168 E. 4th Street, New York, N. Y. 14ч

ДАРОМ! Чи хочеш одержати великий і гарний годинник вартости $7.00? Надзвичайна способність. Пришли свій адрес. 29.34

BOSTON SUPPLY CO.,
159A Endicott St., Boston, Mass.

ПОВІДОМЛЕНЕ.

Повідомляємо всіх тих, що замовили у нас Календар „Приятель Жовніра" за..............40 цнт.
Календар Загальний за...........................90 цнт.
що висилка тих Календарів розпічне ся сего тижня і кождий дістане їх в порядку. 30-31

Календарі Мариянський і Пресьвята Родина ще не надійшли з краю і мусимо на них ще зачекати.

RUTHENIAN BOOK STORE,
701 W. Lackawanna Ave., Scranton, Pa.

ВАЖНЕ ДЛЯ ТИХ, ЩО ГРАЮТЬ АМАТОРСЬКІ ПРЕДСТАВЛЕНЯ.

ПЕРША РУСЬКА КОСТЮМЕРІЯ

Посідає великий склад першорядних народних русько-українських і иншого рода добірних костюмів як також потрібні прибори до характеризованя осіб, як: перуки, волося, бороди, вуси, шинки і т. п. Річи ті виповичаємо по дуже низьких цінах. В нюйорських околицях убираємо і характеризуємо аматорів відповідно до роль граючих на сцені. При замовленях треба присилати спис осіб і потрібних річий. Замовленя треба присилати що найменше 8 днів перед представленєм на адресу:

Mrs. E. UHORCHAK, 310 2nd Street, Jersey City, N. J.

ПРОТИ РЕВМАТИЗМУ!

Хто терпить на ревматизм, може улекшити сі прикрі болі, носячи на пальци сей магнетичний перстень. Сей перстень має лічничі власности, управильнює циркуляцію крови. Без злишних видатків на дорогі ліки, сей перстінь віддасть Вам ту саму прислугу значно дешевше. Дасмо ґваранцію або звертаємо гроші. Ціна $1.00.

Замовленя посилайте на адресу: 23вч—

TAYCHERT CO.,
463 N. Halsted St., Chicago, Ill.

ФОТОҐРАФІЯ ВАША НА МЕДАЛІОНІ,

вироблений артистично і оздобленім в цьвіти і десені, буде наймилійшою памяткою для Вас. Пишіть по катальоґ сейчас, залучаючи три одноцентові марки на посилку: 24-29

ARTISTIC MEDALION WORKS,
1734 W. Ohio St., Chicago, Ill.

ПОЗІР! ВАЖНЕ! ЧИТАЙТЕ!

Вже вийшла на 160 сторін ілюстрована (з дуже гарними 25 образками) книжка часть 3 і 4-та

„З ТЕРЕНІВ ВЕЛИКОЇ ВІЙНИ".

В тій книжці є описані всі галицькі і буковинські повіти, міста, місточка і села до котрих газдують Москалі. Єсли не маєте з дому жадного листа, то з тої книжки довідаєтесь, що ся діє в Вашій роднинній місцевости. Спис всіх убитих, ранених і полонених Русинів-Українців і Поляків з поданєм, хто де служив при війську і кто звідки походить родом і з котрого повіту.

Ся книжка є дуже важна і інтересна, повинна находитись у кождого і в кождій хаті.

Ціна 50 цнт. Позамісцеві можуть присилати моні-ордер або стемпсами (канадійських не приймаємо). Тому спішіть ся, єсли хочете мати ту книжку, бо наклад дуже малий. Агентам значний опуст. Пишіть на адресу: 28си—

Wydawnyctwo Ewropejskoji Wijny,
233 E. 9th St., Dep. 1. New York, N. Y.

НА СЬВЯТИЙ ВЕЛИКИЙ ПІСТ

ПОРУЧАЄМО КОЖДОМУ ХРИСТІЯНИНОВИ КУПИТИ СОБІ І ЧИТАТИ ДУЖЕ ПОЖИТОЧНУ КНИЖКУ

ЖИТЄ ІСУСА ХРИСТА.

Коли ви стараєте ся пізнати історію житя великих людий, то тим більше для вас як для християнина є необхідним пізнати житє, муки і смерть Великого Учителя Господа нашого Ісуса Христа. Книжка про „Житє Ісуса Христа" написана чистою народною мовою, що кождий дуже легко її зрозуміє. Має вона 390 сторін друку, а кромі того 73 образків на грубім папери і мапу Сьвятої Землі. Оправлена в червоне полотно з золотими витисками. Ціна тої книжки була $1.50, однак ми желаємо, щоб та книжка находила ся у кождої родини, то знижили ціну на $1.25. Хто пришле на сю книжку $1.25 до кінця цьвітня с. р. тому дамо єще в дарунку: докладну мапу Европи, мапу з теренів війни з портретами всіх пануючих і мапу Льондону, Варшави, Берліна, Петрограду і Відня, вартости 50 центів. Тож користайте з тої великої оферти і присилайте замовлення і гроші на адресу: 27ч52

RUTHENIAN BOOK STORE,
701 W. Lackawanna Ave., Scranton, Pa.

КАТАЛЬОҐ НАЙКРАСШИХ ШТУК МАҐІЧНИХ з всякими приборами, як: цьвяги, тарілки, шкляники, фляшки, штилети, карти, кулі, поучаючий замінювати воду у вино, молоко, чорнило, штуки зникання річий і богато других, яких кождий легко виконає а притім розвеселить товариство і навіть може заробляти сим гроші. Катальоґи висилаємо даром. Адресуйте: 13-51

Am. Book & Nov. House, Box 371, Cleveland, O.

ВЕЛИКОДНІ ДАРУНКИ!

1) Найгарніші листи з желанями Воскресения Христового, з гарним вершом на цілій першій стороні, украшений золотими цьвітами і перлами, з образом Ісуса Христа і Його мук, ціна одного листа 10 цнт., 12 штук $1.00.

2) Посткартки дуже гарні з писанками і цьвітками, з образом Воскресения Христового, позолочувані, ріжних виробів, ціна одної картки 5 цнт., 6 штук за 25 цнт.

3) Чудові вівтарики з образом Ісуса Христа, обложені цьвітами, складані, тому надають ся до висилки і до рідного краю, ціна їх: 10, 15, 20 і 25 цнт. за одну.

Маємо також старокрасні календарі восняі по 50 цнт. і $1.00. 28сч16

Замовленя посилайте на адресу:

UKRAINSKA KNYHARNIA,
951 W. Erie St., Dept. II. Chicago, Ill.

ТАЙНІ ПАКЕТИ. Штучні, цікаві і вигідні, богацькі, тайні пакети, до котрих заходять гроші автоматично. Один 25 цнт., 6 за $1.00. 27ч39

Стемпсів не приймає ся. Новий катальоґ книжок висилаємо кождому даром. Пишіть зараз на адресу:

P. K. SUSLA,
P. O. Box 477, Woonsocket, R. I.

КАЛЄНДАРІ „ПРИЯТЕЛЬ ЖОВНІРА" І „ЗАГАЛЬНИЙ"

ТИХ ДВА РОДИ КАЛЕНДАРІВ ВЖЕ ОТРИМАЛИСЬМО З КРАЮ.

	Ціна
Приятель Жовніра	40 цнт.
Загальний	90 цнт.
Українського Нар. Союза	50 цнт.
Сирітського Дому	60 цнт.
Календар кишенковий	10 цнт.

Спішіть ся замовляти, бо календарів з краю є дуже мало. Замовленя і гроші посилайте на адресу: 30—

RUSKA KNYHARNIA IM. T. SHEWCZENKA,
168 E. 4th Street, New York, N. Y.

СКАРБНИЦЯ

„ДОРОГА ДО ЩАСТЯ І БОГАЦТВА".

Винахід ґуми до витираня, приправленої на кінци олівця, який сей винахід дав опатентувати, став в коротці богачем. Много є подібних річий, які би принесли винахідникови велике богацтво, єсли би мав заохоту і пораду на полі винаходів. Сему бракови може зарадити гарно ілюстрована книжка, видана УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ накладом патентової фірми Амерікен Юропіен Патент Офісес, Інк., 309 Бродвей, Ню Йорк.

В тій книжці говорить ся о річах, що мають бути винайдені, отже о пожаданих винаходах і улучшенях, які можуть запевнити щасливому винахідникови добробут і щастє. Та книжка порадить також в справах патентових, покаже найлучшу дорогу не тільки до отриманя патенту, але, що найважнійше до найкориснійшого спроданя його, там є подані кошти тутешних і заграничних патентів і поучєнє, як належить поступати, скоро має ся винахід і в який спосіб його запатентувати і спродати.

Хто проте енерґією і пильностию хоче осягнути сю ціль, якої горячо бажає кождий винахідник, той повинен спровадити собі ту книжку від патентової фірми:

American European Patent Offices, Inc.,
309 Broadway, New York City.

Книжку ту, яка звичайно коштує 50 цнт., дістане кождий даром, хто тільки зажадає її в протягу сего місяця від повисшої фірми.

КОЖДИЙ сьвідомий Українець повинен мати в своїй хаті портрети великих українських мужів як: Т. Шевченка, Ів. Франка, М. Грушевського, М. Павлика, Б. Хмельницького і І. Мазепи. Величина 16x20 цалів, ціна 50 центів за один. Книжки до читаня, молитвенники, кобзарі і всякого рода календарі. Пишіть на адресу: 76—

RUSKA KNYHARNIA,
Im. T. Szewczenka
168 E. 4th St. New York, N. Y.

МОЖНА ЗАРОБИТИ $2.00 ДО $3.00,

ЗАЙМАЮЧИ СЯ ВЕЧЕРАМИ ПРИ РОБОТІ РОЗПРОДАЖИЮ КНИЖОК. ПО БЛИЗШІ ІНФОРМАЦІЇ ПИШІТЬ ДО:

„SVOBODA"
Dept. K.
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

НОВІСТЬ! НОВІСТЬ!

В сих днях вийшла нова книжка під назвою „Просьвіта", котра містить дуже важні події про теперішну війну. Тут подаємо кілька наголовків із сеї книжки: 1) Наука Христа і війна; 2) Народе мій замучений; 3) Байки; 4) Вовк у вівчарни; 5) Гори трупів і море крови та сліз; 6) Страти в людях; 7) Кошти війни всіх держав; 8) Найбільші довги Европи; 9) Руїна в Галичині; 10) Хто найбільше зарабляє на війні; 11) Золото і нужда в Америці; 12) Що се за трупи, сотки тисяч убитих і ранених? Ціна лиш 30 центів. 27чс39

Маємо також найбільший Українсько-Англійський і Англійсько-Український Словар, який складаєсь з трох розділів; він є найліпший до науки. Кождий з него навчить ся скоро по англійськи читати і говорити; він є в гарній полотняній оправі; з золотими витисками. Ціна $2.10. Замовленя посилайте враз з грішми на адресу:

UKRAINSKA KNYHARNIA,
951 W. Erie St., Chicago, Ill.

Даром!

ВЕЛИКИЙ ВОЄННИЙ ЗОШИТ, який містить 58 образків знятих з поля битви. На сих образках побачите як то війна виглядає! Сей зошит дамо даром до книжки з ТЕРЕНІВ ВЕЛИКОЇ ВІЙНИ. Се є дуже інтересна книжка від сю пору. Коштує лише 40 цнт. Гроші можна присилати стемпсами. Наклад невеликий, тож спішіть і пишіть еще нині до: RUSKA KNYHARNIA, 34 E. 7th Str. New York, N. Y. —13-

За 50 цнт. вартости $1.50

25 АРКУШІВ ЛИСТОВОГО ПАПЕРУ І 25 КОВЕРТ друкованих з вашим іменем, назвиском і адресою, запакованих в гарній бансі, а також дуже пожиточну книжочку „ЯК СТАТИ ГОРОЖАНИНОМ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ, та инші практичні відомости з портретами президентів" вишлемо кождому, хто пришле нам 50 цнт. ҐВАРАНТУЄМО, ЩО БУДЕТЕ ЗАДОВОЛЕНІ.

Пишіть на адресу: 28-39

UNIVERSAL COMPANY,
P. O. Box 43, Scranton, Pa.

ВАЖНА НОВІСТЬ!

СПІШІТЬ СЯ ЧИМСКОРШЕ!!!

1) Довший час глядають хлопці за гарними дівчатами, а дівчата за гарними хлопцями, одначе не мають нагоди ані способу до осягненя любови. В який спосіб можна любов осягнути, переконаєте ся з книжки, яку можете купити у нас за малі гроші, лише за $1.00

2) Хто хоче навчити ся в короткім часі англійської мови, може се зробити без великого труду. З нашої книжки можна навчити ся добре читати і писати по англійськи по кількох тижнях. Ціна сеї книжки.....75 цнт.

Правда, що Вашою довголітною мрією і се, як би стати великим богачем, як можна зробити з $1.00 $10.00 а з них і тисячку. У нас дістанете таку книжку, з якої довідаєтось, в який спосіб можна прийти до богацтва. Ціна $2.00

Хто замовить ті три книжки разом, отримає їх за $3.00. 24чс—

Замовленя посилайте на адресу:

CLUB HOUSE
Box 335, Chicago, Ill.

МОДНІ УБРАНЯ

Ми тепер набули старокраєвого сукна на 500 убрань, ґранатові і чорні, спеціяльні на весіля і забави, в ріжних стилях; в цінах незвичайно низьких, а робота вдоволяюча. Маємо також елеґантні готові убраня. Прийдіть побачити наш склад убрань і пересьвідчіть ся. 30ч63

S. LEVINE,
469-471 Clinton Ave., N. Rochester, N. Y.

ВЕСЕЛЕ ДЛЯ СТАРИХ І МОЛОДИХ!

„ВЕСЕЛІ ВІРШІ СТЕПАНА РУДАНСЬКОГО"

Про Мужиків, Козаків, Попів, Ксьондзів, Ляхів, Москалів, Жидів і Циганів.

Книжочка обнимає 209 віршів на 282 сторонах друку.

ЦІНА З ПЕРЕСИЛКОЮ 55 ЦЕНТІВ.

Замовленя і гроші посилайте до:

"SVOBODA"
83 Grand St., Jersey City, N. J.

ВАЖНЕ

Музикантом за 4 центи!

Ми хочемо сто тисяч живих людий, не мертвих, котрі хотіли би вивчитись грати на інструментах, які їм подобають ся. Нашою методою і здобутками 20-го століття ми вивчили тисячі і певно научимо і Вас. Не робить ріжниці де перебуваєте. Пишіть до нас за поясненями, залучаючи 4-цнт. марку на пересилку. 23-30

Адресуйте: MORRELL MUZYK HOUZE
3413 W. 51st St. D. II-F. Chicago, Ill.

РУСИНИ ПІТСБУРГА!

Чи Ви знаєте
ЩО ГРОШІ, ТО СИЛА?

Старайте ся пізнати та пічніть складати свої ощадности в стейтовім банку на розі улиць CARSON і 14-ої. 38ч-

Сей банк є одним з найстарших і найпевнійших банків, що цілковито забезпечує Ваші ощадности. У нас складають ся гроші ЦЕРКОВНІ, БРАТСЬКІ, СИРІТСЬКІ і ин. Кождий, що має у нас гроші, отримує на бажанє звіт стейтових контрольорів.

Продаємо КОРАБЕЛЬНІ КАРТИ на найліпші лінії, а ГРОШІ до краю висилаємо по почтовім курсі.

German Savings & Deposit Bank
COR. 14-of і CARSON STREETS, SOUTH SIDE PITTSBURGH, PA.
И. Е. Рот, през., А. П. Міллер, кас., Ол. Бучак, урядн. банку.

КОЖДИЙ ЧЛЕН У. НАР. СОЮЗА АБО ПЕРЕДПЛАТНИК „СВОБОДИ"

наколи пришле 10 адресів своїх знакомих, до котрих „Свобода" не приходить, а хотіли би „Свободу" читати, отримає ДАРОМ ГАРНУ

КНИЖОЧКУ

Присилайте адреси до:
„SVOBODA"
83 Grand St., Jersey City, N. J.

DR. RICHTER'S Pain-Expeller

найуспішнійший лік проти РЕВМАТИЗМА, БОЛІВ, ПАРАЛІЖА СУСТАВІВ І МЯЗІВ.

Оригінальні пачки мають опаковане як побіч подано.

Не беріть пачок, які не мають нашої торговельної марки якора.

Фляшочки по 25 і 50 центів в аптеках і впрост від фірми.

F. Ad. Richter & Co.,
74-80 Washington St.
NEW YORK, N. Y.

MORRIS FORST CO., ПРОДАЄ НАЙЛІПШІ ЛІКЕРИ В АМЕРИЦІ
200 Smithfield Street, Pittsburgh, Pa.

ДО ХОРИХ РУСИНІВ ПО ВСІХ ЗАКУТИНАХ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ!

Др. Б. ҐОҐЕНБЕРҐ,
славний спеціяліст зі старого краю

поручає всім терпячим Русинам, так мущинам як і женщинам свої успішні лікарські услуги.

ЛІЧИТЬ З НАЙЛІПШИМ І НАЙПЕВНІЙШИМ УСПІХОМ РЕВМАТИЗМ, ВСЯКІ НЕДОМАГАНЯ ЖОЛУДКОВІ, НЕДУГУ УТРОБИ, НИРОК, ЗГРУБЛЕНЄ ЖИЛ, ГЕМОРОЇДИ, СТРУКТУРУ АБО ЗВУЖЕНЄ МОЧЕВОГО КАНАЛУ, НЕДУГИ ВЕНЕРИЧНІ, ЯК РІВНОЖ ВСІЛЯКІ НАСЛІДКИ ТАЙНИХ НЕДУГ, НЕДУГИ СКІРНІ, РІЖНІ ЗАТРОЄНЯ КРОВИ І Т. Д.

Доконує всякі найтяжші операції мущин, женщин і дітий в своїм офісі або в домі пацієнта, спеціяльно же на пропуклину при помочи спеціяліста з Відня.

Єсли би хтось не міг прийти особисто, нехай опише листовно з повним довірєм свою недугу, а дістане совісну і безплатну пораду.

На відповідь залучіть почт. марку.

Dr. B. HOHENBERG,
304 2nd Ave., (між 17 а 18 ул.)
NEW YORK CITY.
Години офісові: щоденно від 8-ої рано до 8-ої вечер.

НАЙБІЛЬШІ МУЗИЧНІ СКЛАДИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ.

Ми провадимо сей інтерес в Пітсбурґу від 47 літ і піднесли-смо його, позаяк маємо довірє і поступаємо чесно з нашими костумерами.

Ми заложили український відділ з рекордами. Се є великий поступ, завдяки якому наші Українці є добре обслужені.

Ми не спродаємо незнані машини або рекорди. В нашім українськім відділі спродаємо тільки Колюмбія або Віктор рекорди, які, як Ви знаєте, є найлучші в сьвіті.

ПОДАЄМО ПОНИЗШЕ КІЛЬКА ДОБРИХ РЕКОРДІВ.

КУПІТЬ ЇХ У ГАМІЛЬТОНА. — СКЛЕП НАШ ЗАЙМАЄ 6 ПОВЕРХІВ.

ВЕДЕМО СЕЙ БІЗНЕС ВІД 1870 Р.

ПЕРЕСИЛКУ РЕКОРДІВ ОПЛАЧУЄМО.

РЕКОРДИ УКРАЇНСЬКИХ ПІСЕНЬ І ДРУГІ:

10-ЦАЛЕВІ НА ОБІ СТОРОНИ ПЛИТИ 75 ЦЕНТІВ.

67470. В гаю зеленім (тенор), Марсель Ейлі Совільський.
Взяв би я бандуру (тенор), Марсель Ейлі Совільський.

67475. Ой не ходи Грицю (тенор), Теодор Насічинський.
У сусіда хата біла (тенор), Теодор Насічинський.

67476. Кину кужіль на полицю, жарт. на міш. хор, спів. мішаний хор українського театру у Львові.
Ой ходила дівчинонька беріжком, українська народна пісня, співає муж. хор українського театру у Львові.

65707. Мир вам браття (тенор), Марсель Ейлі Совільський.
Гей, на горі (тенор), Марсель Ейлі Совільський.

65708. Ревуха (тенор), Марсель Ейлі Совільський.
З тої гори високої (тенор), Марсель Ейлі Совільський.

65709. Дівчино моя! (тенор), Марсель Ейлі Совільський.
Над прутом у лузі (тенор), Марсель Ейлі Совільський.

МАЄМО БОГАТО БІЛЬШЕ НА СКЛАДІ, І БУДЕМО ДУЖЕ ТІШИТИ СЯ, ЄСЛИ ВИШЛЕМО ВАМ НАШ КАТАЛЬОҐ.

ДАЄМО СЮ НАГОДУ ЗАВДЯКИ НАШИМ УКРАЇНСЬКИМ КОСТУМЕРАМ ЗА ЇХ ЗГЛЯДИ І ПОРУЧАЄМОСЬ ЇМ І НА ДАЛЬШЕ.

S. HAMILTON CO.,
815-817 Liberty Ave., Pittsburgh, Pa.

ЧИ ВИ ЄЩЕ ТОГО НЕ ЗНАЄТЕ?

що Ви повинні купувати лікери там, ДЕ ВИ МОЖЕТЕ ЗА МАЛІ ГРОШІ ДІСТАТИ ЯК НАЙЛУЧШІ ТОВАРИ. — Є тільки одно таке місце в Америці, добре знана гуртовна спродажа лікерів БРЕМАН І ОСҐУТ в Пітсбурґу, Па.

Перечитайте уважно слідуючий спис цін:

4-літна біла або червона Б.&О. житнівка, за гальон	$1.75
5-літна біла або червона Б.&О. житнівка, за гальон	$2.00
7-літна біла або червона Б.&О. житнівка, за гальон	$2.50
10-літна біла або червона Б.&О. житнівка, за гальон	$3.00
12-літна біла або червона Б.&О. житнівка, за гальон	$3.50
Правдива добра Теркавиця, за гальон	$2.00 до $5.00
Чиста, моцна Сливовиця, за гальон	$2.50 до $5.00
Кимель або Грушняк, за гальон	$2.50, $3.00, $3.50
Коняк, за гальон	$2.50 до $5.00
Добре біле або червоне столове вино, за гальон	від $1.00 в гору
Солодкий токай, за гальон	$2.50 до $4.00
Чорний рум, за гальон	$2.00 до $4.00
Правдивий ядовець (Боровичка), за гальон	$2.50, $3.00, $3.50, $4.00 і $5.00
Алькоголь, за гальон	$3.00 і $4.00

Оплачуємо почту від замовлень 5-долярових і висше на просторі межи Ню Йорком і Шікаґом.

ГРОШІ ВИСИЛАЙТЕ В РЕДЖІСТРОВАНІМ ЛИСТІ І ПОЧТОВИМ АБО ЕКСПРЕСОВИМ МОНІ-ОРДЕРОМ. КУПУЮЧИ ВІД НАС, ЗАОЩАДИТЕ ГРОШІ, ПОЗАЯК МИ НЕ ЗАТРУДНЮЄМО АҐЕНТІВ.

МОЖЕТЕ ПИСАТИ ДО НАС ПО УКРАЇНСЬКИ.

BREMAN & OSGOOD,
112 FULLERTON ST., PITTSBURGH, PA.
ЙОСИФ П. ПАЛЬ, український управитель.
РІК ОСНОВАНЯ 1893.

ВИКАЗ
УБИТИХ І ПОЛОНЕНИХ УКРАЇНЦІВ У ТЕПЕРІШНІЙ ВІЙНІ.

—о—

СКОРОЧЕНЯ:

п. = піхота (інфантерія)
стр. = стрільці (ґґри)
у. = улани
д. = драґони
а. = артилєрія (полева)
а. кн. = артилєрія кінна
а. гір. = артилєрія гірська
а. кр. = артилєрія кріпосна
г. = гавбиці (полеві)
г. т. = гавбиці тяжкі
пн. = піоніри
сап. = сапери
тр. = трен (достава амуніції і живности)
с. = санітети
л. = ляндвер (піх. краєвої оборони)
у. л. = улани ляндвери
а. л. = артилєрія ляндверя
г. л. = гавбиці ляндвери
з. о. = загальне ополчене (ляндштурм)
ж. = жандармерія
ск. ст. = скарбова сторож.

Подане при імени число означає полк (реґімент), баталіон або дивізію.

—о—

(Дальше).

Листа утрат ч. 177

ПОЛОНЕНІ:

Савчин Юрко, 55 п. (в Росії)
Савка Олекса, 7 у. (в Росії)
Семчик Яків, 55 п.
Семенач Максим, 35 л. (в Росії)
Семенчук Василь, 20 л. (в Росії)
Семенишин Семен, 15 п., ран. (в Росії)
Семків Микола, 15 п. (в Росії)
Сенюк Кость, 55 п.
Сенюк Іван (Пилипа), 20 л., ран. (в Росії)
Сенисів Кость, 55 п.
Серафин Казимир, 55 п.
Середа Іван, 15 п. (в Росії)
Середюк Михайло, 15 п. (в Росії)
Січевський Василь Сильвестер, 80 п. (в Росії)
Сімота Йордакій, 55 п.
Сірко Матвій, 80 п. (в Сербії)
Сірий Василь, 15 п. (в Росії)
Скальський Теодор, 55 п.
Скраба Йордакій, 22 з. о. (в Росії)
Скраба Станислав, 31 а. (в Росії)
Скубяк Лазар, 55 п.
Скварчинський Йосиф, 80 п. (в Росії)
Слива Іван (Петра), 15 п. (в Росії)
Слива Йосиф, 15 п. (в Росії)
Сливка Панько, 55 п. (в Росії)
Слободзян Матвій, 15 п. (в Росії)
Слободзян Матвій, 15 п. (в Росії)
Слободзян Микола, 80 п. (в Росії)
Смаль Григорій, 80 п. (в Росії)
Сьмільський Іван, 15 п. (в Росії)
Сьмільський Микола, 15 п. (в Росії)
Смоляк Кость, 35 л., ран. (в Росії)
Смоляр Людвик, 55 п.
Смолинський Кирило, 80 п. (в Росії)
Сморжанюк Дмитро, 8 у. (в Росії)
Смульський Альбін, 20 л. (у шпитали в Росії)
Слишнюк Йосиф, 55 п. (в Росії)
Снічик Лавро, 15 п. (в Росії)
Собків Михайло, 15 п. (в Росії)
Собота Михайло, 80 п. (в Сербії)
Соколовський Едвард, 55 п. (в Росії)
Солодчук Семен, 8 у. (в Росії)
Сольський Андрій, 80 п. (в Сербії)
Солтис Павло, 8 у. (в Росії)
Сорока Григорій, 15 п. (в Росії)
Сосновський Василь, 80 п. (в Росії)
Співак Теодор, 80 п. (в Росії)
Стадник Андрій, 15 п. (у шпитали в Росії)
Стадник Петро, 80 п. (в Росії)
Станішовський Михайло, 54 п. (в Росії)
Старчевський Маріян, 55 п. (в Росії)
Старосілець Йосиф, 55 п. (в Росії)
Стащик Станислав, 55 п.
Стащишин Василь, 55 п. (в Росії)
Стащишин Станислав, 55 п. (в Росії)
Стефанів Кирило, 55 п. (в Росії)
Стернюк Тома, 80 п. (в Росії)
Стоцький Михайло, 55 п.
Стратійчук Іван, 55 п. (в Росії)
Стрільбицький Іван, 35 л., ран. (в Росії)
Стрілецький Петро, 20 л. (в Росії)
Струхманчук Василь, 15 п. (в Росії)
Стрихалюк Стефан, 80 п. (у шпитали в Росії)
Стус Семко, 20 л. (в Росії)
Сухаревич Теодор, 80 п. (в Росії)
Сухоребський Мик., 55 п. (в Росії)
Судомяк Михайло, 80 п. (в Росії)
Сукмановський Олекса, 80 п. (в Росії)
Сусідович Кароль, 55 п.
Сушко Петро, 15 п. (в Росії)
Сварчевський Йосиф, 15 п. (в Росії)
Сьвітлик Павло, 80 п. (в Сербії)
Свора Михайло, 15 п. (в Росії)
Свинчук Роман, 80 п. (в Росії)
Сивак Василь (однор. добр.), 15 п. (в Росії)
Сивульський Тимко, 20 л. (в Росії)
Сирота Антін, 15 п. (в Росії)
Тафійчук Михайло, 31 а. (в Росії)
Танасій Дмитро, 55 п.
Танасій Юрко, 55 п.
Тарас Максим, 80 п. (в Росії)
Тарнопольський Антін (Теодора), 15 п. (в Росії)
Пащук Дмитро, 22 з. о. (в Росії)
Тавбер Пилип, 55 п. (в Росії)
Терещук Петро, 80 п. (в Росії)
Теслюк Дмитро, 35 л. (в Росії)
Ткач Михайло, 33 а. (в Росії)
Ткач Петро, 35 л. (в Росії)
Ткачук Ілія, 22 з. о. (в Росії)
Томака Станислав, 80 п. (в Росії)
Томадик Гнат, 11 комп. летунів
Топоровський Стеф., 15 п. (в Росії)
Торбяк Іван, 30 стр. (в Росії)
Травничок (Корецький) Кароль, 22 з. о. (в Росії)
Троць Юрко, 55 п., ран. (в Росії)
Троян Володислав, 80 п. (в Сербії)
Турчин Трофим, 80 п. (в Росії)
Турчиневич Антін, 15 п. (в Росії)
Туркевич Антін, 30 в. (в Сербії)
Турушанко Іларіон, 32 а., ран. (в Росії)
Туз Стефан, 95 п. (в Росії)
Тибель Стефан, 30 п. (в Сербії)
Тичка Василь, 8 у. (в Росії)
Тимчук Петро, 22 з. о. (в Росії)
Тимків Петро, 95 п. ран., (в Росії)
Тимош Василь, 22 з. о. (в Росії)
Тинюк Микола, 22 з. о., ран., (у шпитали в Росії)
Унґурян Василь, 55 п.
Урбан Василь, 55 п. (в Росії)
Урбан Василь, 15 п. (в Росії)
Урсуляк Антін, 22 з. о. (в Росії)
Устяк Василь, 55 п. (в Росії)
Файтура Захар, 55 п. (в Росії)
Фалинський Іван, 80 п. (в Росії)
Фарина Кость, 15 п. (в Росії)
Фединишин Дмитро, 80 п. (в Сербії)
Федюк Яцко, 55 п.
Федорчук Стефан, 24 п. (в Росії)
Федорів Микола, 30 п. (в Росії)
Федунович Михайло, 4 у.
Федишин Іван, 15 п. (в Росії)
Ференсович Станис., 80 п. (в Росії)
Феськун Лука, 15 п. (в Росії)
Фіґурняк Мартин, 35 л. (в Росії)
Філь Іван, 35 л., ран. (в Росії)
Фірман Михайло, 15 п. (в Росії)
Флінта Микола, 15 п. (в Росії)
Фльонц Ваврик, 55 п.
Флютян Юрко, 55 п.
Флютяр Іван, 55 п.
Фочук Кость, 55 п.
Фостик Микола, 15 п. (в Росії)
Фукс Тома, 55 п.
Фудко Василь, 11 тр. (в Росії)
Хахулас Василь, 55 п. (в Росії)
Харук Василь, 31 а. (в Росії)
Холодзян Тимко, 35 л. (в Росії)
Холоєвський Мих., 15 п. (в Росії)
Хомяк Іван, 55 п.
Химейчук Микола, 20 л. (в Росії)
Цаплюк Михайло, 31 а. (в Росії)
Цар Іван, 30 п. (в Росії)
Цяприна Теодор, 35 л. (в Росії)
Ціцімірський Станислав, 30 п. (в Сербії)
Цінник Йосиф, 8 у. (в Росії)
Цітинський Герасим, 80 п. (в Сербії)
Цюприк Стефан, 20 л. (в Росії)
Цуркан Онуфрій, 55 п.
Цибулєвкий Іван, 55 п.
Циґаниско Василь, 55 п.
Циганюк Іван, 55 п. (у шпитали в Росії)
Цимбала Йосиф, 80 п. (в Сербії)
Чайковський Кирило, 31 а. (в Росії)
Чайковський Мих., 15 п. (в Росії)
Чайковський Павло, 15 п. (в Росії)
Чеховський Петро, 24 п. (в Сербії)
Чемеринський Йос., 80 п. (в Росії)
Чепик Іван, 55 п.
Чернецький Максим, 80 п. (в Сербії)
Червінський Каз., 80 п. (в Росії)
Червоний Михайло, 80 п. (в Росії)
Чмола Михайло, 80 п. (в Росії)
Чобанюк Матій, 15 п. (в Росії)
Чорній Михайло, 15 п. (в Росії)
Чорній Микола, 55 п. (в Росії)
Чорній Юрко, 55 п.
Чорнобай Василь, 80 п. (в Росії)
Чорнобай Григорій, 80 п. (в Росії)
Чучман Василь, 80 п. (в Росії)
Шаюк Сильвестер, 80 п. (в Росії)
Шапка Василь, 32 а. (в Росії)
Шаварин Пилип, 15 п. (в Росії)
Шаварин Йосиф, 15 п. (в Росії)
Шеремета Василь, 20 л., ран. (у шпитали в Росії)
Шевчук Ілько, 15 п. (в Росії)
Шевчук Павло, 15 п., ран. (у шпитали в Росії)
Шевчишин Пилип, 55 п. (в Росії)
Шкільний Микола, 15 п. (в Росії)
Шлимко Панько, 22 з. о. (в Росії)
Шмід Стефан, 55 п.
Шоробура Володимир, 55 п.
Шостак Луць, 80 п. (в Росії)
Шостак Микола (Антонів), 35 л. (у шпитали в Росії)
Шот Іван, 55 п.
Шозда Іван, 7 у. (в Росії)
Шура Олекса, 80 п. (в Сербії)
Швець Василь, 55 п. (в Росії)
Швець (Погорілий) Дмитро, 55 п. (в Росії)
Шиманський Василь, 55 п. (в Росії)
Шишка Михайло, 17 л. (в Росії)
Щепанський Михайло, 80 п. (у шпитали в Росії)
Щербан Іван, 20 л. (в Росії)
Щур Йосиф, 35 л., ран. (в Росії)
Щипуха Войтко, 15 п. (в Росії)
Юрчук Іван, 30 п. (в Росії)
Юркевич Фльоріян, 55 п.
Юркевич Іван, 55 п.
Юрків Андрій, 80 п. (в Сербії)
Юськів Семко, 80 п. (в Росії)
Юшкевич Михайло, 55 п.
Юзюк Ів., 15 п. (у шпитали в Росії)
Юзвяк Микола, 15 п. (в Росії)
Яцій Йосиф, 80 п. (в Росії)
Янчин Стефан, 80 п. (в Росії)
Янчишин Михайло, 55 п.
Яніцький Йосиф, 35 л. (в Росії)
Янів Василь, 80 п. (в Росії)
Януш Іван, 55 п.
Януш Тимко, 55 п. (в Росії)
Ярема Іван, 20 л. (в Росії)
Яремчук Микола, 35 л. (в Росії)
Яремин Яків, 31 а. (в Росії)
Яричівський Михайло, 22 з. о. (в Росії)
Яськів Василь, 20 л., ран. (у шпитали в Росії)
Ясиновський Олек., 22 з. о. (в Росії)
Яструбецький Іван, 15 п. (в Росії)
Ящун Іван, 80 п. (в Росії)
Явнич Панько, 80 п. (в Росії)
Яворський Григорій, 80 п. (в Росії)

(Дальше буде).

Читайте руські книжки і ґазети бо часте читанє веде до просьвіти, а просьвіта — се сила. — Пишіть по цінник книжок до друкарні „Свободи".

"SVOBODA",
83 Grand St., Jersey City, N. J.

ЧИТАЙТЕ РУСЬКІ КНИЖКИ І ҐАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАНЄ ВЕДЕ ДО ПРОСЬВІТИ. А ПРОСЬВІТА — СЕ СИЛА. — ПИШІТЬ ПО ЦІННИК КНИЖОК ДО ДРУКАРНІ „СВОБОДИ", 83 ҐРЕНД СТ., ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ.